

III. Przegląd prawodawstwa

1. POLSKIE PRAWO SKARBOWE

(1. IV.—31. XII. 1930)*

I.

Budżet.

W dniu 1. IV. 1930 ogłoszona została ustawa skarbowa z dn. 29. III. 1930 na r. 1930/31 (Dz. U. 24/221). Przepisy ustawy naogół nie odbiegały od odpowiednich przepisów poprzednich ustaw, w szczególności jednak zachodziły niektóre zmiany, mianowicie w kierunku dokładniejszego wzgl. szerszego określenia uprawnień Ministra Skarbu oraz Kontroli Państwowej. Ustawa przewidywała wydatki w łącznej wysokości 2.940.921.861 zł, oraz dochody w kwocie ogólnej 3.038.736.568 zł.

Podobnie jak w poprzednich dwóch ustawach skarbowych pre-eliminowane zostały w ustawie skarbowej na r. 1930/31 kredyty, przeznaczone na wypłatę dodatków miesięcznych do uposażeń funkcjonarjuszów państwowych wzgl. zaopatrzeń emerytalnych (w wysokości 15% i w sumie ogólnej 130 milionów zł), jednak bez umieszczenie ich — odmiennie jak w ustawie skarbowej na r. 1929/30 — w obrębie ustawowej nadwyżki budżetowej, t. zn. uzależniając je od uzyskania pokrycia z nowych lub zwiększenia się wpływów z istniejących źródeł dochodowych. Ustawowa nadwyżka budżetowa w wysokości 97.814.707 zł przeznaczona natomiast została w sumie 25 milionów zł na dotacje dla Państwowego Banku Rolnego celem uruchomienia ulgowego kredytu krótkoterminowego dla drobnych rolników, zwrotnego w ciągu 1—3 lat, oraz w sumie 65 milionów zł na wypłatę reszty zaległego za r. 1928 dodatku mieszkaniowego dla funkcjonarjuszów i pracowników państwowych i emerytów. Powyższe kwoty miały być wypłacane stopniowo w miarę wpływu nadwyżki budżetowej.

* Dz. U. 1930 nr. 24—94.

Wszelkie kredyty preliminowane w budżecie miały być otwierane jak dotąd miesięcznie przez Ministra Skarbu, który miał również prawo kredyty, preliminowane w paragrafach, otwierać pozycjami i w tych wypadkach przenosić kredyty z pozycji na pozycję w obrębie paragrafu. Przepis o miesięcznym ustalaniu kredytów nie dotyczył Sejmu, Senatu i Kontroli Państwowej. Uposażenia, pobierane w służbie zagranicznej, ustalać miał Minister Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Wykaz szczegółowy odnośnych uposażeń był aneksem budżetu i stanowił prawą ich podstawę.

Rząd mógł skutecznie wydatki na cele nieprzewidziane w budżecie albo na cele przewidziane, ale w granicach wyższych, niż zezwalał na to budżet lub ustawa skarbowa, tylko w czasie gdy sesja Sejmu była zamknięta wzgl. gdy Sejm był rozwiązany, a nastąpiła klęska żywiołowa lub inny wypadek nagły tego rodzaju, że odroczenie odnośnych wydatków aż do nadzwyczajnej sesji sejmowej wzgl. zebrania się nowego Sejmu mogłoby przynieść niepowetowaną szkodę Państwu. Wydatek taki musiał się opierać, jak to postanowiła już poprzednia ustawa skarbowa, na uchwale Rady Ministrów, która obowiązana była w terminie tygodniowym ogłosić tę uchwałę w „Monitorze Polskim”, przesiać do wiadomości Najwyższej Izby Kontroli, a jednocześnie przedłożyć Sejmowi wnioski w sprawie kredytów dodatkowych. Za ścisłe przestrzeganie powyższych przepisów Ministrowie byli osobiście odpowiedzialni.

Minister Skarbu miał, jak dotychczas, prawo przenoszenia kredytów rzeczowo-administracyjnych w obrębie każdego działu poszczególnej części budżetu, z wyjątkiem części dotyczących Sejmu, Senatu i Kontroli Państwowej. O danych przenoszeniach kredytów zawiadamiania miała być natychmiast Najwyższa Izba Kontroli. Minister Skarbu upoważniony był nadal do zwiększenia wydatków zwyczajnych przedsiębiorstw i monopoli państwowych, z wyjątkiem wydatków stałych osobowych, o ile nie zmniejszyłyby się wskutek tego dochód czysty lub zwiększył się deficyt. Przenoszenie kredytów na fundusze dyspozycyjne Prezydium Rady Ministrów, Ministra Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych oraz Skarbu, jak również na fundusz reprezentacyjny Ministra Spraw Zagranicznych nie mogło być dokonywane. Dozwolone natomiast było, jak dotąd, przenoszenie kredytów ze wszystkich paragrafów budżetu Ministerstwa Spraw Wojskowych na rezerwę zaopatrzenia. W planie finansowo-gospodarczym „Funduszu obrotowego”

wego reformy rolnej" Minister Skarbu miał (jak w poprzedniej już ustawie skarbowej) prawo zwiększać wydatki lub ustalać nowe, o ile nie spowoduje to zwiększenia dotacji Skarbu Państwa na rzecz danego funduszu. Pozatem otrzymał Minister Skarbu nowe prawo zwiększenia, w miarę uzyskania pokrycia, o sumę najwyżej 10 milionów zł wydatków na przedterminową spłatę długów państwowych.

Okres ulgowy, przewidziany jedynie dla kredytów budowlanych oraz tym razem także dla rezerwy zaopatrzenia, wynosił nadal trzy miesiące. Fundusze propagandy i reprezentacyjny Ministerstwa Spraw Zagranicznych podlegać miały, według nowego wyraźnego przepisu, zwykłej kontroli Najwyższej Izby Kontroli. Minister Skarbu upoważniony został nadal do udzielania z zapasów kasowych pomocy kredytowej związkom samorządowym na termin nie dłuższy niż roczny do wysokości 20% ogólnej sumy podatków samorządowych, pobieranych przez kasy skarbowe. Ponadto upoważniony został Minister Skarbu do udzielania z zapasów kasowych, o ile płynne zapasy przewyższą 200 milionów zł, kredytów krótkoterminowych w wysokości 100 milionów zł na cele podniesienia produkcji drobnego rolnictwa.

Ustawa skarbowa upoważniała również Ministra Skarbu do pobierania w okresie budżetowym, jak dotychczas, nadzwyczajnego 10% dodatku do szeregu podatków i opłat stemplowych. Dodatek nie miał być pobierany do podatku dochodowego od uposażeń służbowych, podatków od lokali i placów niezabudowanych, podatku majątkowego, daniny lasowej, podatku (Stemplowego, płaconego przez spółkę akcyjną od pierwotnego wzgl. powiększonego kapitału zakładowego, opłat celnych oraz dodatków samorządowych. — RMS. z dn. 1. IV. 1930 (Dz. U. 28/251), wydane na zasadzie powyższego upoważnienia i zawierające szczegółowe przepisy w sprawie poboru 10% dodatku, uchyliło pobieranie tegoż dodatku także przy poborze podatku od kapitałów i rent. Należności skarbowe, zaległe po okresie budżetowym, zostaną pobrane łącznie z nadzwyczajnym 10% dodatkiem. Od dodatku nie będą obliczane kary za zwłokę wzgl. odsetki za odroczenie. Dodatek należało uiścić bez osobnego zawiadomienia ze strony władzy¹⁾.

¹⁾ Sprostowanie błędów w preliminarzu budżetowym oraz zestawienia ogólnym podaje OPR. z dn. 3. VII. 1930 (Dz. U. 52/441).

Zestawienie ogólne według grup i części preliminarza na rok 1930/31.

(A. Administracja — brutto, B. Przedsiębiorstwa i C. Monopole — netto).

L. części	Część	Wydatki zł	Dochody zł
	A. Administracja:		
1	Prezydent Rzeczypospolitej	4 578 896	242 684
2a	Sejm	9 493 989	227 780
2b	Senat	2 429 049	47 408
3	Kontrola Państwa . . .	7 950 600	207 530
4	Prezydjum Rady Ministrów .	4 925 812	32 545
5	Min. Spraw Zagranicznych .	52 295 532	13 150 000
6	„ „ Wojskowych .	827 096 105	5 184 426
7	„ „ Wewnętrznych .	252 900 872	13 324 048
8	„ Skarbu	145 233 040	1728 605 110 ²⁾
9	„ Sprawiedliwości . . .	133 211 975	42 499 730
10	„ Przemysłu i Handlu .	54 370 945	14 497 835
11	„ Komunikacji	18 182 600	2 074 800
12	„ Rolnictwa	59 815 160	9 125 874
13	„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.	471 554 356	3 727 105
14	„ Robót Publicznych . .	161 264 260	34 288 699
15	„ Pracy i Opieki Społ. .	81 120 223	935 125
16	„ Reform Rolnych . . .	61 707 623	5 582 000
17	„ Poczty i Telegrafów .	2 685 080	5 885
18	Emerytury	111 047 000	27 660 000
19	Renty inwalidzkie i pensje .	163 270 000	—
20	Długi państwowe	296 842 620 ³⁾	—
	Razem A:	2 921 975 737	1 901 418 584

²⁾ W tem dochody zwyczajne z ogólnego zarządu skarbowego 107.375.600 zł, z danin publicznych 1.436.075.000 zł (z podatków bezpośrednich 668.000.000 zł, z podatków pośrednich 186.275.000 zł, z cła 386.000.000 zł, z opłat stemplowych i danin pokrewnych 195.800.000 zł); dochody nadzwyczajne 178.561.000 zł (głównie z podatku majątkowego — 76.000.000, z 10% dodatku do danin publicznych — 100.900.000 zł).

³⁾ Długi wewnętrzne: spłata kapitału 19.979.121 zł, spłata odsetek 26.429.129 zł. Długi zagraniczne: spłata kapitału 95.696.722 zł, spłata odsetek 151.639.146 zł. Wypłaty z tytułu poręki 2.196.502 zł.

L. części	Cz ę ść	Dopłata ze Skarbu zł	Wpłata do Skarbu zł
	B. Przedsiębiorstwa:		
4	a) Polska Agencja Telegraf.	831 124	—
	b) Drukarnie Państwowe .	—	152 943
	c) Wydawnictwa Państwowe	—	618 850
6	a) Państwowe Wytwórnice Uzbrojenia	12 000 000	300 000
	b) Państwowe Wytwórnice Prochu i Materiałów Kru- szących	3 500 000	—
	c) Państw. Zakłady Lotnicze	—	—
	d) Państw. Zakłady Inżynierji	2 000 000	—
	e) Państwowe Zakłady U- mundurowania	—	—
7	a) Zdrojowiska Państwowe	—	—
	b) Państwowe Zakłady Prze- mysłowo-Zbożowe w Lu- blinie	615 000	—
8	Mennica Państwowa . . .	—	80 500
10	Przedsiębiorstwa przemysło- we, handlowe i górniczo- hutnicze	—	3 725 173 ⁴⁾
11	Polskie Koleje Państwowe .	—	91 207 248 ⁵⁾
12	Lasy Państwowe	—	78 400 570 ⁶⁾
14	Państwowe Zakłady Wodo- ciąagowe na Górnym Śląsku	—	—
15	Etapy Urzędu Emigracyjnego	—	—
16	Polska Poczta, Telegraf i Te- lefon oraz przedsiębior- stwa pomocnicze	—	5 951 700 ⁷⁾
	Razem B:	18 946 124	180 436 984

⁴⁾ Wpływy brutto 28.490.700 zł.

⁵⁾ Wpływy brutto 1.773.453.000 zł.

⁶⁾ Wpływy brutto 200.416.983 zł.

⁷⁾ Wpływy brutto 254.680.380 zł.

L. części	Część	Dopłata ze Skarbu zł	Wpłata do Skarbu zł
8	C. Monopole:		
	Monopol solny . . .	—	48 031 000 ⁹⁾
	„ tytoniowy .	—	422 077 000 ¹⁰⁾
	„ spirytusowy .	—	457 440 000 ¹¹⁾
	Loterja Państwowa .	—	18 139 000 ¹²⁾
	Monopol zapalczany .	—	11 194 000
	Razem C:	—	956 881 000
	Razem A+B+C:	2 940 921 861 ⁸⁾	3 038 736 568 ¹³⁾

II.

Wydatki.

W zakresie wydatków państwowych wydane zostały w okresie sprawozdawczym liczne przepisy prawne, dotyczące przede wszystkim wydatków osobowych. Z przepisów miarodajnych dla wydatków osobowych, unormowanych jednolicie dla całej administracji państwowej, wymienić należy — poza przyznaniem dotychczasowych dodatków do poborów funkcjonariuszów państwowych w roku budżetowym — przepis, zawarty w art. 4 ustawy skarbowej na r. 1930/31 (Dz. U. 24/221), według którego wszelkie wynagrodzenia dodatkowe, pobierane przez funkcjonariuszów państwowych i przedsiębiorstw państwowych, jak remuneracje, specjalne dodatki (z wyjątkiem reprezentacyjnych i ustawowych), wynagrodzenia za nadzór i udział we władzach różnych instytucyj i t. d., nie mogą łącznie wynosić więcej, niż wysokość uposażenia danego pracownika. Ponadto zasługuje na uwagę RRM. z dn. 29. III. 1930 (Dz. U.

⁸⁾ W tem wydatków nadzwyczajnych 189.493.936 zł głównie dla Min. Spr. Wojsk. (budowle i marynarka), Min. Robót Publ. (drogi i mosty oraz pomoc na odbudowę), Min. Przemysłu i Handlu (rozbudowa portu w Gdyni) i Min. Skarbu (niedobór Tymczasowego Wydziału Samorządowego w likwidacji we Lwowie).

⁹⁾ Wpływy brutto 102.985.000 zł.

¹⁰⁾ Zob. Dz. U. p. 441; wpływy brutto 770.280.000 zł.

¹¹⁾ Zob. Dz. U. p. 441; wpływy brutto 723.776.970 zł.

¹²⁾ Wpływy brutto 93.285.028 zł.

¹³⁾ W tem dochodów nadzwyczajnych 198.631.999 zł.

25/224), dotyczące należności za podróże służbowe, odbywane poza granicami Państwa. Diety, nieco podwyższone, ustalone są przeważnie w dol. am. (od 3 do 18) i fr. szw. (od 8 do 40) zależnie od grupy uposażenia i państwa zagranicznego. Dla Prezesa Rady Ministrów, Marszałka Polski, Ministrów i Prezesa Najwyższej Izby Kontroli diety ustalone są bez względu na państwo zagraniczne w wysokości 50 dol. am. W razie podróży o charakterze reprezentacyjnym oraz podróży na konferencje międzynarodowe przewidziane są dodatki (n. p. w wys. 70% w razie podróży na konferencje międzynarodowe do Genewy¹⁴).

Co się tyczy innych wydatków osobowych, uskutecznianych przy współdziałaniu Ministra Skarbu w poszczególnych gałęziach administracji państwowej, to wyszczególnić należy tutaj: w zakresie Ministerstwa Spraw Wojskowych — przepisy, dotyczące kapitalizacji rent inwalidów wojennych (Dz. U. 422)¹⁵), w zakresie Min. Spraw Wewn. — przepisy, dotyczące wypłaty zasiłków dla rodzin osób, powołanych na ćwiczenia wojskowe (Dz. U. 456)¹⁶), w zakresie Min. Skarbu — przepisy, dotyczące zaopatrzenia byłych skazańców politycznych (Dz. U. 480), w zakresie Min. Sprawiedliwości — przepisy o należnościach świadków, biegłych i tłumaczy w sprawach karnych (Dz. U. 349)¹⁷), w zakresie Min. Komunikacji — przepisy o zaopatrzeniu emerytalnem etatowych pracowników „Polskich Kolei Państwowych” (Dz. U. 522), w zakresie Min. Wyzn. Religijnych i Ośw. Publ. — przepisy, dotyczące wynagrodzenia zastępców profesorów szkół akademickich (Dz. U. 374), w zakresie Min. Pracy i Opieki Społ. — przepisy w sprawie pieczy nad inwalidami cywilnymi (Dz. U. 392 i 482) oraz w sprawach zaopatrzenia inwalidów wojennych (Dz. U. 445 i 665).

Dziedziny wydatków rzeczowych dotyczą przepisy, wydane w zakresie Min. Spraw Wojskowych w sprawie wynagrodzenia za kwatery stałe, dostarczane przez zarządy gminne (Dz. U. 380) oraz w sprawach rzeczowych dostaw wojennych (Dz. U. 707)¹⁸), w zakresie Min. Spraw Wewn. w sprawie dostarczania środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju (Dz. U. 470 i 603) a w zakresie Min. Reform Rolnych w sprawie szacowania nierucho-

¹⁴) Zob. także Dz. U. 345 i 521, pozatem 519.

¹⁵) Zob. także Dz. U. 444, 601, 616, 647.

¹⁶) Zob. także Dz. U. 476.

¹⁷) Zob. także Dz. U. 331.

¹⁸) Zob. także Dz. U. 444 i 740.

mości ziemskich, przymusowo wykupywanych przy przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. 272)¹⁹⁾. Przy wykonaniu powyższych przepisów współdziała również Minister Skarbu.

W związku z dziedziną wydatków państwowych pozostają także przepisy, dotyczące gospodarki funduszami publicznymi. Wymienić należy tu RPR. z dn. 19. XI. 1930 o trybie dokonywania wpłat na rzecz Skarbu Państwa i wypłat skarbowych oraz o lokowaniu wolnych funduszy skarbowych (Dz. U. 78/607). Wszelkie wpłaty na rzecz Skarbu Państwa i wypłaty skarbowe mogą być dokonywane jedynie za pośrednictwem Banku Polskiego, Pocztovej Kasy Oszczędności i kas państwowych, względnie specjalnych poborców dochodów państwowych. O ile osobne ustawy nie stanowią inaczej, wszelkie wolne fundusze skarbowe mogą być lokowane jedynie w Banku Polskim i Pocztovej Kasie Oszczędności z tem, że do wysokości $\frac{1}{4}$ płynnych zapasów kasowych z funduszy tych mogą być nabywane: 1) skupywane przez Bank Polski dla Skarbu Państwa, a opatrzone żyrem bankowym krótkoterminowe weksle handlowe zdolne do redyskonta w Banku Polskim; 2) akcepty bankowe. Pozatem na uwagę zasługuje RMRR z dn. 12. V. 1930, wydane w porozum. z M. S., R. i Spr. o postępowaniu z funduszami, uzyskanymi z parcelacji z wolnej ręki lub z przymusowej sprzedaży majątków, związanych stałymi ograniczeniami (Dz. U. 65/515). Państwowy Bank Rolny zakupić ma, po miesięcznym zamknięciu konta danej majetności, z sum salda gotówkowego papiery o bezpieczeństwie pupilarnem i złożyć je do depozytu w Banku Polskim jako stały fundusz, podlegający ograniczeniom własności, administrowany przez osoby lub urzędy, uprawnione do administracji majątkiem, z którego fundusz pochodzi²⁰⁾ ²¹⁾ ²²⁾.

¹⁹⁾ Rozporządzenie utrzymuje w mocy przepisy RMRR z dn. 11. VII. 1927 (Dz. U. 617), wydanego w porozum. z MS. w powyższej sprawie.

²⁰⁾ Państwowej pomocy kredytowej przy scalaniu gruntów dotyczy Dz. U. 552.

²¹⁾ W sprawie zasiłków, płaconych z Funduszu Bezrobocia robotnikom częściowo zatrudnionym, zob. Dz. U. 239 i 499, oraz 240, 308, 393—398, 460, 461, 500, 534, 541, 558, 559, 614, 615, 710, 711. Pozatem dotyczą Funduszu Bezrobocia poz. Dz. U. 360, 590, 498 i 646.

²²⁾ W sprawie komunalnego funduszu pożyczkowo-zapomogowego zob. Dz. U. 275 i 517; w sprawie funduszy instytucyj ubezpieczenia górniczego na Górnym Śląsku zob. Dz. U. 293; w sprawie fundacji Smoguleckiej im. Bogdana Hutten-Czapskiego, uczynionej na popieranie nauki polskiej, zob. Dz. U. 596.

Dochody.

Z wydatkami państwowymi w bliskim związku pozostaje dziedzina dochodów publicznych z opłat skarbowo-administracyjnych. W dziedzinie tej wydane zostały w okresie sprawozdawczym dość liczne przepisy, niektóre o znaczeniu zasadniczym. W zakresie Min. Spraw Zagranicznych wydane zostało RMSZ. z dn. 3. XII. 1930 (Dz. U. 89/704), uwalniające całkowicie polskie przedsiębiorstwa żeglugi morskiej od opłat konsularnych na przeciąg 15 lat²³). W zakresie Min. Spraw Wewnętrznych ogłoszono RMSW. z dn. 15. X. 1930 (Dz. U. 77/605) o opłatach za karty osiedlenia²⁴), RMSW. z dn. 15. XI. 1930 (Dz. U. 89/702) o zmianie nazwisk hańbiących, ośmieszających lub nieliczących z godnością człowieka²⁵), RRM. z dn. 2. IV. 1930 (Dz. U. 40/350) w sprawie statystyki celnej²⁶) oraz RMSW z dn. 10. IV. 1930 (Dz. U. 41/353) o opłatach za rozpatrywanie filmów i wystawianie legitymacyj filmowych²⁷)²⁸). W zakresie Ministerstwa Skarbu wydane zostało RMS. z dn. 29. X. 1930 (Dz. U. 78/611) w sprawie opłaty za nadzór nad zakładami ubezpieczeń²⁹)³⁰). Z zakresu Ministerstwa Sprawiedliwości wymienić należy RPR. z dn. 29. XI. 1930, wprowadzające z dniem 1. I. 1933 jednolity dla całego Państwa Kodeks Po-

²³) Zmiany w taryfie opłat konsularnych podaje Dz. U. 606.

²⁴) Opłata wynosi 50 zł, ewent. 3 zł, może być także wcale niepobierana.

²⁵) Opłata od podania wynosi 3 zł, za akt zezwolenia 200 zł; opłaty mogą być ze względu na stan majątkowy petenta uchylone.

²⁶) § 48—55 dotyczą opłaty statystycznej. Opłata dochodzi do 1 gr wzgl. 30 gr od 1000 kg towarów nieopakowanych, przewożonych drogą morską wzgl. inną, oraz do 1/2 gr wzgl. 5 gr od 100 kg towarów opakowanych poza określonymi wyjątkami. Opłata statystyczna służy do pokrycia kosztów statystyki celnej. Minister Skarbu upoważniony jest w porozumieniu z Min. Spr. Wewn. podwyższać wzgl. zniżyć opłatę statystyczną do wysokości, pokrywającej koszty statystyki celnej.

²⁷) Opłata wynosi za filmy naukowe itd. 1 gr — za filmy o tematach polskich 2 gr —, za inne filmy 5 gr od każdego metra wstęgi, pozatem 5—30 zł za legitymacje filmowe.

²⁸) Zob. pozatem także Dz. U. 453 § 26—28 oraz Dz. U. 719.

²⁹) Opłata za r. 1929 wynosi 9/10 ‰ sumy zebranych składek brutto; zob. także Dz. U. 227, 490, 523.

³⁰) Zob. pozatem także Dz. U. 484: czynności prawne, dotyczące mienia nieruchomości w Polsce, dokonywane przez obywateli sowieckich, wymagają uprzedniego zaświadczenia Min. Skarbu.

stępowania Cywilnego (Dz. U. 83/651)³¹⁾ oraz RMSpr. z dn. 14. IV. 1930 o taksie wynagrodzenia notariuszów w b. zaborze pruskim (Dz. U. 29/259)³²⁾. Zakresu działalności Min. Przemysłu i Handlu dotyczą przepisy, wydane w sprawie opłat za świadectwa złotnicze (Dz. U. 708)³³⁾, w sprawie morskich opłat portowych od cudzoziemskich statków pasażerskich, zatrzymujących się w portach polskich w celach turystycznych (Dz. U. 497)³⁴⁾, w sprawach ochrony wynalazków (Dz. U. 385 i 478) oraz dozoru nad kotłami parowymi (Dz. U. 617)³⁵⁾. Do zakresu kompetencji Min. Wyzn. Relig. i Oświec. Publ. należy wykonanie RPR. z dn. 30. X. 1930 o fundacji Smoguleckiej im. Bogdana Hutten Czapskiego (Dz. U. 76/596)³⁶⁾.

Przechodząc do dziedziny dochodów państwowych z własnego gospodarstwa, wyszczególnić należy w pierwszej linii przepisy, dotyczące majątków państwowych. Na uwagę zasługuje tutaj RMRR. z dn. 7. VI. 1930 (Dz. U. 51/430) dotyczące parcelacji gruntów państwowych i Państwowego Banku Rolnego. Grunty państwowe, leżące w sferze interesów mieszkaniowych miast i ośrodków przemysłowych, przekazane być mają

³¹⁾ Art. 98—135 dotyczą kosztów procesu. Strona przegrywająca sprawę obowiązana jest na żądanie przeciwnika zwrócić mu koszty procesu. Przyznając prawo żądania zwrotu kosztów procesu, sąd oznacza ich wysokość włączając opłaty sądowe. Strona, której przyznane zostało prawo ubogich, nie wnosi na rzecz Skarbu opłat sądowych ani nie uiszcza kosztów postępowania, które za nią wyklada Skarb Państwa. Powód-cudzoziemiec jest obowiązany na żądanie pozwanego złożyć kaucję na zabezpieczenie kosztów procesu.

³²⁾ Wynagrodzenie ustalone jest naogół według wartości przedmiotu (ustalanej stosownie do przepisu ustawy stemplowej) na podstawie taryfy dwuszczeblowej ze stawkami: od określonej pierwszej części wartości przedmiotu (2000 do 600 000 zł) — stałymi (30 — 1775 zł), zaś od reszty wartości przedmiotu (8000 zł aż do nadwyżki ponad 600 000 zł) — procentowymi (1% — 0,12%); Skarb Państwa, instytucje publ. prawne, zakłady użyteczności publ., nieobliczone na zysk, korzystają z ulg. Za czynności, nieobjęte taksą, notariusz może pobrać wynagrodzenie według umowy. Zob. także Dz. U. 553.

³³⁾ Opłata wynosi przy zarejestrowaniu przedsiębiorstwa oraz zmianie właściciela — 10 zł, przy zmianie siedziby przedsiębiorstwa — 1 zł. Zob. także Dz. U. 412 i 709.

³⁴⁾ Opłata ryczałtowa wynosi 100 zł za dobę, nie obejmuje jednak opłat za korzystanie z usług holowników portowych.

³⁵⁾ Odnośnie opłat od uprawnień górniczych oraz za czynności mierniczego górniczego zob. RPR. z dn. 29. XII. 1930 o prawie górniczym (Dz. II. 85/654) art. 69 i 316, oraz 167.

³⁶⁾ Art. VI. załącznika zwalnia fundację od kosztów i opłat stemplowych za wszelkie czynności zdziałane w sądach i urzędach.

tymczasowo Min. Rolnictwa w zarząd po urzędowym oszacowaniu przez okręgowy urząd ziemski. Za szacunek przekazanych gruntów zostanie obciążony w Funduszu Obrotowym Reformy Rolnej rachunek Skarbu Państwa z tytułu przejętych nieruchomości państwowych. Parcelacja, prowadzona przez Państw. Bank Rolny, uzgodniona być winna, o ile dotyczy gruntów położonych w sferze interesów mieszkaniowych, z zatwierdzonym programem rozbudowy danego miasta³⁷⁾.

RPR. z dn. 3. XII. 1930 (Dz. U. 86/661) wprowadziło zmiany do RPR. z dn. 30. XII. 1924 o organizacji administracji lasów państwowych. Organami, przez które Minister Rolnictwa sprawuje administrację lasów państwowych, są według nowych przepisów: 1) Dyrekcja Naczelna Lasów Państwowych, 2) dyrekcje lasów państwowych, 3) nadleśnictwa tudzież jednostki organizacyjne szczególne. Dyrektor Naczelny Lasów Państwowych mianowany jest przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Rady Ministrów, przedstawiony jej przez Ministra Rolnictwa. Administracja lasów państwowych przeprowadza i utrzymywać będzie spis całego zarządzanego przez nią majątku państwowego oraz ustalać wartość tego majątku.

Znaczenie zasadnicze dla państwowej przedsiębiorczości przemysłowej w zakresie górnictwym posiada RPR. z dn. 29. XI. 1930 (Dz. U. 85/654) o prawie górnictwem. Art. 1 rozporządzenia wyszczególnia między innymi: rad, złoto, srebro, platynę, miedź, cynę, cynk, kadm, ołów, rtęć, żelazo z wyjątkiem żelaznych rud darniowych, minerały, nadające się do technicznego wydobywania z nich siarki lub ze względu na zawartość fosforu do przeróbki na nawozy sztuczne, węgiel brunatny, grafit, a także węgiel kamienny i antracyt z wyjątkiem złóż w województwie poznańskim i na Górnym Śląsku, które w swych naturalnych złożach podlegają woli górnictwej t. j. nie są związane z prawem własności właściciela gruntu i mogą być przedmiotem własności górnictwej. Natomiast znajdujące się w swych złożach naturalnych sól kamienna, sole potasowe, magnezowe i borowe, solanki, zawierające sole sodowe lub sole potasowe, w województwie poznańskim i w górnośląskiej części województwa śląskiego węgiel kamienny i antracyt — nie są związane z prawem własności właściciela gruntu, lecz są zastrzeżone na rzecz Państwa, t. j. mogą być przedmiotem własności górnictwej)

³⁷⁾ W sprawie zamiany wzgl. sprzedaży poszczególnych gruntów państwowych zob. Dz. U. 264, 271, 379, 475 i 618; w sprawie odstąpienia gruntów państwowych gminie m. Gdyni zob. Dz. U. 631; w sprawie opłat za mieszkania, zajmowane przez funkcjonariuszy państwowych i wojskowych w budynkach państwowych zob. Dz. U. 549 (porówn. także Dz. U. 538).

nadawanej jedynie Państwu. Solanki mineralnych źródeł leczniczych nie są zastrzeżone na rzecz Państwa i stanowią przynależność własności gruntowej. Przepisy specjalnej ustawy normują prawo własności co do żywic ziemnych i uprawnienia do ich poszukiwania i wydobywania. Wszystkie pozostałe minerały są przynależne do gruntu i nie mogą być przedmiotem odrębnej własności górniczej. Art. 2 rozporządzenia postanawia, że wobec władz przedstawicielem Państwa, jako zgłaszającego przy uzyskiwaniu własności górniczej oraz jako właściciela pól górniczych, jest z urzędu Kurator Państwowych Pól Górniczych, powołany przez Ministra Przemysłu i Handlu. Prawa i obowiązki Kuratora określa instrukcja, wydana przez Ministra Przemysłu i Handlu. Z dalszych postanowień rozporządzenia na uwagę zasługują art. 55 i 56, według których przy uzyskiwaniu przez Państwo prawa własności górniczej co do minerałów, podlegających woli górniczej, mają zastosowanie w całości przepisy o nadaniu, natomiast przy uzyskiwaniu przez Państwo prawa własności górniczej co do minerałów, na rzecz Państwa zastrzeżonych, mają zastosowanie przepisy o nadaniu z pominięciem terminów prekluzyjnych, ustanowionych dla zgłoszeń. Art. 140 postanawia, że minerały zastrzeżone na rzecz Państwa, mogą być taksamo, jak minerały, podlegające woli górniczej, wydobywane jedynie w nadanych polach górniczych. Przepisy o odebraniu, zrzczeniu się i zniesieniu własności górniczej nie dotyczą według art. 183 pól górniczych, na których nadano własność górniczą co do minerałów, zastrzeżonych na rzecz Państwa, o ile pola te należą do Państwa. Z postanowień przejściowych, miarodajnych dla b. zab. austriackiego, wymienić należy przepis art. 284, według którego poza Państwem może osoba inna uzyskać nadanie miar kopalnianych i przymiarów na podstawie odkryć soli potasowych, magnezowych lub borowych czy też solanek, zawierających sole potasowe, tylko, jeżeli prośba o nadanie złożoną była przed dn. 1. VII. 1928 a samo odkrycie zostało dokonane przed dn. 1. IV. 1928. Aż do 31. XII. 1946 Państwo ma na terenie b. zab. austriackiego wyłączne prawo do składania zgłoszeń o nadanie własności górniczej co do minerałów, które ze względu na zawartość fosforu zdatne są do przeróbki na nawozy sztuczne. Nadanie pola górniczego wchodzi w życie z dn. 1. I. 1947, o ile Kurator Państwowych Pól Górniczych nie wystąpi o udzielenie nadania w terminie wcześniejszym (art. 287). Postanowienia austriackiej Ordynacji Celnej i Monopolowej z dn. 11. VII. 1835, dotyczące soli kuchennej i solanek, zachowują do dn. 31. XII. 1946 moc obowiązującą. Roboty górnicze, prowadzone na podstawie powyższych postanowień, podlegają jednak przepisom nowego prawa górniczego. Kurator Państwowych Pól Górniczych może jeszcze przed wskazanym terminem

złożyć zgłoszenie o nadanie Państwu własności górniczej co do wymienionych powyżej minerałów (art. 289). W województwie krakowskim na całym obszarze, który w chwili wejścia w życie nowego prawa górniczego, był pokryty wyłącznościami górniczymi, należącymi do Państwa, nadaje się Państwu własność górniczą co do węgla kamiennego bez obowiązku dokonania odkryć rzeczonych minerałów. Postępowanie nadawcze co do poszczególnych pól górniczych będzie wszczęte na wniosek Kuratora Państwowych Pól Górniczych (art. 290). Z postanowień przejściowych, miarodajnych dla b. zab. pruskiego, wyszczególnić wypada art. 305, według którego wynikające z pruskiej Powszechnej Ustawy Górniczej z dn. 24. VI. 1865 uprawnienia do wyłącznego poszukiwania i eksploataowania minerałów bez obowiązku zgłaszania i otrzymywania własności górniczej, do zakazywania zgłoszeń i do pobierania olbory utrzymane zostają w mocy do dn. 31. XII. 1938. Po tym terminie uprawnienia powyższe przechodzą na Państwo Polskie. Minister Przemysłu i Handlu upoważniony jest do zawierania układów co do wcześniejszego przejęcia przez Państwo wspomnianych uprawnień. Nowe prawo górnicze wchodzi w życie z dn. 1. I. 1932; rozciągnięcie jego mocy obowiązującej na województwo śląskie uzależnione jest od zgody Sejmu Śląskiego.

Dziedziny państwowej przedsiębiorczości przemysłowej dotyczy także RRM. z dn. 11. IV. 1930, zmieniające nazwę przedsiębiorstwa „Państwowe Zakłady Przemysłowo-Zbożowe w Lublinie” na „Państwowe Zakłady Przemysłowo-Zbożowe” (Dz. U. 36/296).

Z przepisów prawnych, wydanych w zakresie państwowych przedsiębiorstw kredytowych, wymienić wypada ważne RPR. z 3. XII. 1930 (Dz. U. 86/666) w sprawie zmian i uzupełnień RPR. z 30. V. 24 o połączeniu (fuzji) państw. instytucyj kredytowych w Bank Gospodarstwa Krajowego. Według nowych przepisów kapitał zakładowy Banku, wynoszący 150 milionów zł, dzieli się na udziały po 250 000 zł. Właścicielami udziałów mogą być Skarb Państwa oraz samorządy i ich związki, przyczem Skarb Państwa nie może posiadać udziałów mniej, niż 60% kapitału zakładowego. Podwyższenie i zmniejszenie kapitału zakładowego oraz odstąpienie udziałów może nastąpić za zgodą Ministra Skarbu. Udziałowcy ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania Banku tylko do wysokości swoich udziałów. Przepis ten nie narusza odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu określonych gwarancyj, udzielonych za zobowiązania Banku.

Bank w zakresie swoich czynności posiada dwa odrębne działy: dział kredytów długoterminowych oraz dział innych operacyj bankowych. Sposób wyodrębnienia tych działów ustali Minister Skarbu. W dziale długoterminowych kredytów Bank udziela po-

zyczek na nieruchomości ziemskie i domy murowane, na przedsiębiorstwa przemysłowe oraz pożyczek komunalnych i kolejowych. Z pożyczek tych korzystać mogą osoby fizyczne i prawne z wyłączeniem Skarbu Państwa i przedsiębiorstw państwowych, nie posiadających osobowości prawnej. Pożyczki długoterminowe udzielane będą w listach zastawnych względnie obligacjach i podlegają stopniowej amortyzacji drogą opłacania annuitetów lub rat kapitałowych, bądź jednorazowej spłacie w omówionym terminie, nieprzekraczającym jednak dziesięciu lat. Na terenie b. zab. pruskiego wpis pożyczek w listach zastawnych i obligacjach Banku jest hipoteką zwyczajną w rozumieniu kodeksu cywilnego. W dziale innych operacyj bankowych Bank może wykonywać wszelkie czynności bankowe; w działalności tej Bank uwzględnia przedewszystkiem interesy o znaczeniu państwowem.

Bank administruje funduszami, powierzonymi przez władze państwowe na ustawowo określone cele. Fundusze te będą uwidoczniane przez Bank poza bilansem, a podlegają zwrotowi w miarę spłaty kredytów, udzielonych przez Bank na podstawie wspomnianych funduszków.

Długoterminowe pożyczki komunalne zabezpieczone będą prawem zastawu na publicznych świadczeniach pieniężnych względnie innych wpływach majątkowych samorządów oraz ewentualnie na ich majątku, długoterminowe zaś pożyczki kolejowe — na dochodach przedsiębiorstwa kolejowego oraz ewentualnie na jego majątku. Bankowi służy aż do zupełnego umorzenia pożyczki pierwszeństwo do zaspokojenia się z tych dochodów przed wszystkimi innymi wierzycielami dłużnika, którzy nabyli prawa swe po udzieleniu przez Bank pożyczki. Żadna egzekucja do majątku dłużnika nie może być przeprowadzona z naruszeniem tego pierwszeństwa. Jednakowoż roszczenia Skarbu Państwa do samorządów, oparte na tytułach publiczno-prawnych, mają pierwszeństwo przed wyżej wymienionemi roszczeniami Banku.

Na podstawie pożyczek długoterminowych lub nabytych wierzytelności i na zasadzie ich zabezpieczenia Bank wydawać może listy zastawne względnie obligacje. Łączna suma nominalna emisji listów zastawnych i obligacyj, wydanych przez Bank, nie może przekraczać 15-krotnej wysokości kapitału zakładowego Banku. Listy zastawne i obligacje mogą być wydawane w walucie krajowej i obcej oraz w złocie. Listy zastawne i obligacje muszą posiadać pokrycie w pożyczkach wzgl. nabytych wierzytelnościach w wysokości conajmniej równej sumie nominalnej obiegu emisji Banku. Posiadaczom listów zastawnych i obligacyj mogą być przyznawane premje, które Bank wypłaca wszystkim posiadaczom danej emisji równocześnie z wypłatą kapitału.

Książeczki wkładkowe Banku, które mogą opiewać również na okaziciela, mają wszelkie prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo prawne (pupilarne), i mogą być przyjmowane na wszelkiego rodzaju kaucje i wadja licytacyjne. Lokowane w Banku sumy na książeczki oszczędności do 2500 zł nie podlegają zajęciu egzekucyjnemu.

Z zysku Banku, po potrąceniu amortyzacji w wysokości, określonej w statucie Banku, Minister Skarbu na wniosek Rady Nadzorczej przeznacza odpowiednie sumy na dodatkowe wynagrodzenie dla osób, powołanych do pracy w Banku. Czysty zysk ma być rozdzielany w sposób następujący: a) co najmniej 35% na utworzenie specjalnych funduszy rezerwowych dla listów zastawnych i obligacji Banku; fundusze te będą dzielone pomiędzy fundusze rezerwowe poszczególnych emisji w stosunku do sumy nominalnej listów zastawnych i obligacji tych emisji, będących w obiegu w ostatnim dniu roku sprawozdawczego; b) co najmniej 20% na ogólny fundusz rezerwowy, wzgl. 10%, gdy fundusz ten osiągnie wysokość równą połowie kapitału zakładowego; c) nie wyżej niż 10% na inne cele, przewidziane w statucie; d) pozostały czysty zysk do rozporządzenia Skarbu Państwa i samorządów w stosunku do posiadanych udziałów. Podział czystego zysku w myśl punktów a), b) i c) zatwierdza Minister Skarbu na wniosek Rady Nadzorczej.

Władzami Banku są: Prezes Banku i Wiceprezes Banku, Rada Nadzorcza, Dyrekcja oraz Komisja Rewizyjna. Prezes i Wiceprezes Banku mogą brać udział w Radzie Banku Polskiego oraz w radach i komisjach rewizyjnych przedsiębiorstw, które wskaże Minister Skarbu. Rada Nadzorcza składa się z Prezesa, z Wiceprezesa i z 9 do 15 członków. Komisja Rewizyjna składa się z 5 członków i 2 zastępców. Zwierzchni nadzór nad Bankiem wykonywa Minister Skarbu, który ma prawo mianować Komisarza Rządowego oraz zastępców.

Budowle, a przy pożyczkach przemysłowych również maszyny i urządzenia, stanowiące zabezpieczenie udzielonych przez Bank pożyczek długoterminowych, powinny być przez cały czas trwania stosunku pożyczkowego ubezpieczone w zakładach ubezpieczeń, wskazanych przez Ministra Skarbu.

Bank obowiązany jest do prowadzenia rejestru pokrycia listów zastawnych i obligacji, do którego należy wpisywać hipoteki, objęte zastawem wpływy pieniężne, poręki i wierzytelności, które tworzą podstawę wydania listów zastawnych i obligacji. Poszczególne emisje listów zastawnych i obligacji posiadają odrębne zabezpieczenia.

Fundusze rezerwowe działu kredytów długoterminowych oraz fundusze specjalne tegoż działu winny być lokowane: a) w papie-

rach procentowych państwowych i innych, mających bezpieczeństwo prawne (pupilarne), za wyłączeniem jednakże papierów, emitowanych przez Bank; b) na rachunkach bieżących i w akceptach banków, wskazanych przez Ministra Skarbu. Sposób wyodrębnienia wyżej wymienionych funduszy ustali Minister Skarbu.

Bank może utrzymywać własne składy towarowe i wydawać warranty. Bank wolny jest od państwowych podatków: majątkowego, dochodowego i przemysłowego.

Szeregu ważnych zmian dokonano w okresie sprawozdawczym również w przepisach prawnych miarodajnych dla Państwowego Banku Rolnego. BPR z dn. 30. X. 1930 (Dz. U. 16/595) wprowadziło liczne zmiany i uzupełnienia do ustawy z dn. 10. VI. 1921 w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego. Przewidziane wspomnianą ustawą zabezpieczenia hipoteczne dla pożyczek długoterminowych, udzielanych w listach zastawnych, ustanowione są nietylko wyłącznie dla wypuszczonych listów zastawnych, ale także wyłącznie dla poszczególnych seryj listów zastawnych i kuponów od nich. Posiadaczom tychże służy ustawowy przywilej pierwszeństwa zaspokojenia na ratach, wpłacanych na pokrycie pożyczek, na specjalnym funduszu rezerwowym oraz na specjalnych funduszach rezerwowych poszczególnych seryj listów. Państw Bank Rolny ma prawo, za zezwoleniem Ministrów Skarbu i Reform Rolnych, wzamian listów zastawnych, opiewających na złote w złocie wypuszczać dla lokaty zagranicą listy zastawne, opiewające na walutę zagraniczną, wymienną na złoto. Odnośnie listy zastawne zachowują z mocy ustawy bez potrzeby ujawnienia zmiany w księgach hipotecznych, wszelkie zabezpieczenia hipoteczne, jakie służyły listom zamienionym. Ustanowione dla pożyczek długoterminowych, udzielanych w obligacjach meljoracyjnych, zabezpieczenia stanowią również zabezpieczenie wyłącznie dla poszczególnych seryj obligacji meljoracyjnych. Posiadaczom tych obligacji i kuponów od nich służy ustawowy przywilej pierwszeństwa zaspokojenia na ratach, wpłaconych na pokrycie wymienionych pożyczek, na specjalnym funduszu rezerwowym oraz na specjalnych funduszach rezerwowych poszczególnych seryj obligacji.

Zmiany w statucie Banku dokonane zostały RMRR. z dn. 8. V. 1930 (Dz. U. 38/335), wydanem w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Rolnictwa. Jako zabezpieczenie terminowej wypłaty procentów od listów zastawnych i obligacji Banku wyszczególnione są w statucie m. i. obok funduszu rezerwowego listów zastawnych i obligacji meljoracyjnych fundusze rezerwowe poszczególnych seryj listów zastawnych i obligacji. Każdy list zastawny i każda obligacja zawierać mają m. i. również oznaczenie seryj, do której należy, oraz wysokość kapitału zakładowego Banku. Wysokość długoter-

minowych pożyczek amortyzacyjnych, wypłaconych po dniu 1. I 1931, zredukowana została z $\frac{2}{3}$ do połowy sumy szacunkowej nieruchomości ziemskich, na których została zabezpieczona udzielona pożyczka. Również pożyczki, wydane w listach zastawnych, zabezpieczone w zasadzie hipotecznie na pierwszym miejscu, a wypłacona po dn. 1. I. 1931, mieścić się winny bezwzględnie, łącznie z ewentualnymi, poprzedzającymi je obciążeniami, w granicach połowy (poprzednio $\frac{2}{3}$) szacunku, ustalonego zgodnie ze statutem Banku³⁸).

RRM. z dn. 20. V. 1930 (Dz. U. 43/369) obniżyło kary za zwłokę, pobierane od składek Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych, z 2% do 1% miesięcznie.

RPR. z dn. 4. X. 1930 (Dz. U. 69/548) zatwierdziło, uchwalone dn. 13. II. 1930 przez Walne Zebranie Akcjonariuszów Banku Polskiego, uzupełnienie statutu Banku, orzekające, że „Bank może brać udział w instytucjach międzynarodowych, mających na celu ułatwianie współpracy banków emisyjnych”.

Ważne znaczenie dla ustroju pieniężnego posiada RPR. z dn. 30. X. 1930 (Dz. U. 82/640), na mocy którego próba monet srebrnych 5 zł ustalona została w proporcji 750/1000, zaś monet srebrnych 2 zł w proporcji 500/1000³⁹).

Dziedziny państwowych środków komunikacyjnych dotyczy RMP i H, wydane w porozumieniu z MS, z dnia 2. IV. 1930 (Dz. U. 37/330), ustanawiające ulgowe opłaty od tomsyn i saletry w państwowych hangarach portowych w Gdyni.

Ustawa z dnia 3. VI. 1924 o poczcie, telegrafii i telefonii uległa niektórym zmianom wzgl. uzupełnieniom na skutek RPR. z dn. 29. XI. 1930 (Dz. U. 82/642). W rozumieniu ustawy, o ile to nie jest inaczej zaznaczone, wyrażenia telegraf i telefon oznaczają także radjotelegraf, radjotelefon, radjofon. Min. Poczty i Telegrafów jest upoważnione do udzielania koncesyj na zakładanie i eksploatację, a także zezwolenia na posiadanie i używanie urządzeń telegraficznych, telefonicznych, radjotelegraficznych i radjotelefonicznych. Dotychczasowy przepis, aby aparaty odbiorcze radjotelegraficzne i radjotelefoniczne były we wszystkich swych częściach budowane w kraju (w przeciwnym razie mogły być ewentualnie pobierane dodatkowe opłaty) uległ skreśleniu. Wolne od

³⁸) W sprawie poręki Skarbu Państwa za zobowiązania Państwowego Banku Rolnego z tytułu listów zastawnych i obligacyj meljoracyjnych zob. część IV. niniejszego przeglądu; pozatem dotyczą Państwowego Banku Rolnego poz. Dz. U. 386, 430, 515, 552; zob. także Dz. U. 627 i 681.

³⁹) Pozatem w sprawie nowego wzoru monet 5 zł zob. Dz. U. 634. — Lichwy pieniężnej dotyczy poz. Dz. U. 424.

opłaty są telegramy i rozmowy telefoniczne władz wojskowych nie tylko w czasie mobilizacji i w czasie wojny, ale także w okresie, kiedy tego będzie wymagał interes obrony Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów. — Z innych przepisów wymienić należy jeszcze RMP. i T. z dn. 23. VIII. 1930 (Dz. U. 63/503), dopuszczające przekazy pocztowe i telegraficzne do 2000 zł na jeden przekaz oraz RMP. i T. z dn. 17. VI. 1930 (Dz. U. 49/411), ogłaszające taryfę telefoniczną dla sieci, eksploatowanych przez Polską Akcyjną Spółkę Telefoniczną⁴⁰).

RPR. z 29. XI. 1930 (Dz. U. 82/641) wprowadziło liczne i ważne zmiany do RPR. z dn. 24. IX. 1926 o utworzeniu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”. Jednolity tekst odnośnego rozporządzenia z uwzględnieniem wprowadzonych zmian ogłosiło OMK. z dn. 5. XII. 1930 (Dz. U. 89/705). Przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe”, stanowiące samodzielną osobę prawną, prowadzone ma być wedle zasad handlowych ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb Państwa i interesów gospodarstwa społecznego. Przedsiębiorstwo wpisane będzie do rejestru handlowego, do którego wpisane będą również imiona i nazwiska osób, upoważnionych do podpisywania skryptów dłużnych i weksli w imieniu przedsiębiorstwa. Cały majątek nieruchomości kolei państwowych, oddany przedsiębiorstwu w użytkowanie i powierniczy zarząd, jak również majątek ruchomy, oddany na własność przedsiębiorstwu, wyodrębni się z ogólnego majątku Skarbu Państwa. Majątek nieruchomości odpowiada za pożyczki i zobowiązania, zaciągnięte przez przedsiębiorstwo wzgl. przed utworzeniem przedsiębiorstwa przez Skarb Państwa, o ile korzystały ze specjalnego zabezpieczenia na tym majątku. Majątek ten nie może być obciążony żadnymi innymi pożyczkami i zobowiązaniami Skarbu Państwa. Inwentaryzacja i oszacowanie majątku dokonane zostaną według zasad, które ustala Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Wszelkie nieruchomości przeznaczone do użytku kolei, stają się z chwilą nabycia ich przez przedsiębiorstwo własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorstwo zaś zatrzymuje je w swoim użytkowaniu i powierniczym zarządzie. Przedsiębiorstwo może wynajmować oraz wydzierżawiać nieruchomości, może również zbywać, w granicach planu finansowego, tabor kolejowy. Zbywanie majątku nieruchomego może być dokonane tylko w granicach upoważnień ustawowych. Na swe

⁴⁰) Sprost. Dz. U. 520. W sprawie telegramów na rachunek odbiorcy w obrocie ze Stanami Zjedn. Ameryki zob. Dz. U. 431; w sprawie ulgowej opłaty pocztowej dla paczek z książkami zob. Dz. U. 504; pozatem dotyczą poczty telegrafu i telefonu Dz. U. 282, 351, 352, 400, 401, 502, 572, 584; zob. także Dz. U. 471, 663 (art. 1 p. 7) i 682.

potrzeby przedsiębiorstwo może zaciągać krótkoterminowe pożyczki, nie przewyższające w sumie 10% ogólnego dochodu eksploatacyjnego brutto, wykazanego w ostatnim rocznym zamknięciu rachunkowym. Pożyczki te będą spłacane z bieżących dochodów przedsiębiorstwa. Ogólne zasady, na jakich pożyczki te mogą być zaciągane, ustala Minister Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Zaciąganie pożyczek wyższych i długoterminowych oraz zaciąganie jakichkolwiek pożyczek przez emitowanie obligacji, wreszcie zaciąganie wszelkich zobowiązań obciążających nieruchomości, może nastąpić tylko w granicach upoważnień ustawowych. Przedsiębiorstwo zarządza kolejami, znajdującymi się w zarządzie państwowym, a nie stanowiącymi własności Państwa. Wszystkie wydatki, wypływające z gwarancji na rzecz tych kolei, pokrywane dotąd z funduszy państwowych, pokrywać będzie przedsiębiorstwo, co nie uchyla odpowiedzialności Skarbu Państwa za te wydatki w granicach gwarancji, objętych przez Skarb Państwa. Przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe” wolne jest od wszelkich podatków, danin i opłat publicznych, od których wolny jest Skarb Państwa.

Wszelkie wydatki przedsiębiorstwa pokrywane być mają z własnych dochodów i funduszy. Budżety, plany finansowo-gospodarcze i bilanse podlegają zatwierdzeniu przez Radę Ministrów na podstawie wniosku, przedstawionego przez Ministra Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Wszystkie świadczenia, czynione w interesie Państwa, winny być odpowiednio opłacane, wszelkie ulgi mogą być przyznawane tylko w granicach opłacalności przedsiębiorstwa. Fundusze specjalne przedsiębiorstwa będą tworzone na podstawie rozporządzeń Rady Ministrów, wydanych na wniosek Ministra Komunikacji w porozumieniu z Ministrem Skarbu. Czysty zysk przedsiębiorstwa stanowi różnica, powstała po potrąceniu z ogólnego dochodu eksploatacyjnego: a) wszystkich wydatków eksploatacyjnych; b) procentów i amortyzacji pożyczek, tudzież zobowiązań, obciążających majątek Skarbu Państwa, oddany w zarząd powierniczy i użytkowanie lub na własność przedsiębiorstwu; c) opłat i gwarancji z tytułu eksploatacji linii kolejowych, nie będących własnością Skarbu Państwa; d) potrąceń i dopłat na specjalne fundusze.

Bezpośredni zarząd przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” sprawuje Minister Komunikacji. Ustrój Ministerstwa Komunikacji określa Statut Ministerstwa Komunikacji, zatwierdzany uchwałą Rady Ministrów na wniosek Ministra Komunikacji. Sieć kolejowa przedsiębiorstwa dzieli się na okręgi dyrekcyjne; dla centralnego prowadzenia poszczególnych agend, mogą być tworzone osobne urzędy. Minister Komunikacji po porozumieniu z Mi-

nistrem Skarbu przedstawia Radzie Ministrów: a) roczne sprawozdania i bilanse wraz z rachunkami zysków i strat, nie później, jak w 6 miesięcy po upływie roku sprawozdawczego; b) budżet i plan finansowo-gospodarczy, nie później, jak na 4 miesiące przed rozpoczęciem odnośnego roku rachunkowego. Urzędnicy państwowi, pozostający dotychczas w służbie kolejowej i pracownicy kolei państwowych, przechodzą do służby w przedsiębiorstwie „Polskie Koleje Państwowe”. Normy wynagrodzenia pracowników, o ile nie są oparte na umowie, ustala rozporządzenie Rady Ministrów.

W sprawie wpisu przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” do rejestru handlowego wydane zostało RMSpr. w porozumieniu z MK. z dn. 24. XII. 1930 (Dz. U. 94/731). Rejestr handlowy składa się odtąd z 4 działów. Do działu czwartego (D) wciągnięte będzie przedsiębiorstwo „Polskie Koleje Państwowe”. — Z innych przepisów prawnych, dotyczących kolei żelaznych, wymienić należy RMK. z dn. 10. V. 1930 (Dz. U. 36/303), zarządzające zmiany i uzupełnienia „Regulaminu przewozu osób, bagażu i przesyłek ekspresowych”, oraz RMSW. z dn. 6. X. 1930, wydane w porozumieniu z MS. w sprawie komunalnego podatku od towarów, przywożonych drogami żelaznymi (Dz. U. 80/633).⁴¹⁾ ⁴²⁾

W dziedzinie m o n o p o l i p a ń s t w o w y c h ogłoszone zostały rozporządzenia o znaczeniu podstawowym. Wymienić wypada przedewszystkiem w zakresie m o n o p o l u s o l n e g o RMS. z dn. 24. XI. 1930 (Dz. U. 87/686), zawierające pełny tekst przepisów wykonawczych do zasadniczego RPR. z dn. 30. XII. 1924. Rozporządzenie zawiera częściowo nowe przepisy. Przedmiotem monopolu sprzedaży soli jest wszelka sól jadalna, a zatem tak warzonka, jak i sól kamienna, zarówno czysta, jak i zmieszana z innymi ciałami. Organem powołanym do nabywania na potrzeby monopolu solnego i sprzedaży soli jest Biuro Sprzedaży Soli z siedzibą w Warszawie podległe Ministrowi Skarbu. Przedmiotem obrotu na obszarze Rzeczypospolitej może być wyłącznie sól nabywana za pośrednictwem Biura Sprzedaży Soli. Sól nie może być przedmiotem handlu domokrajnego względnie obnośnego. Sól przywożona za zezwoleniem Ministra Skarbu z zagranicy lub z obszaru W. M. Gdańska podlega opłacie należności monopolowej. Należność mono-

⁴¹⁾ Pozatem w sprawie zakresu działania Ministra Komunikacji zob. Dz. U. 599, w sprawie emerytur pracowników kolejowych zob. Dz. U. 522; w sprawie bezpośredniej komunikacji towarowej z Sowiecami zob. Dz. U. 302, 425 i 432; ratyfikację konwencji i statutu o ustroju międzynarodowym kolei żelaznych podaje Dz. U. 409.

⁴²⁾ Komunikacji lotniczej dotyczy Dz. U. 343, 512/3, 725/6; zob. także Dz. U. 230.

polową od 100 kg soli wyprodukowanej w kraju i wprowadzonej do obrotu oraz przywiezionej z zagranicy lub obszaru W. M. Gdańska ustala się w wysokości: a) od soli warzonej lub białej soli kamiennej 13 zł 50 gr, b) od szarej soli kamiennej 8 zł 50 gr⁴³). Sól przeznaczona na cele przemysłowe, na poprawę paszy dla bydła oraz sprzedawana w myśl zasadniczych uprawnień Ministra Skarbu po cenie ulgowej nie podlega opłacie należności monopolowej.

Detaliczne ceny sprzedaży soli kuchennej w kraju ustala się wraz z opakowaniem na: a) 36 zł za 100 kg soli warzonki i białej soli kamiennej; b) 26 zł za 100 kg szarej soli kamiennej⁴⁴). Sprzedaż hurtowa soli kuchennej na rynku krajowym odbywa się za pośrednictwem Biura Sprzedaży Soli i koncesjonowanych wolnych składów soli. Wolne składy soli będą ustanowione w zasadzie jeden — ewentualnie w miarę potrzeby dwa — w powiecie. Ilość miejsc detalicznej sprzedaży soli nie podlega żadnemu ograniczeniu. Na prowadzenie wolnego składu soli potrzebne jest zezwolenie (koncesja) władz skarbowych, natomiast na prowadzenie detalicznej sprzedaży soli zezwolenie nie jest potrzebne. Osoba fizyczna może otrzymać tylko jedno zezwolenie na prowadzenie wolnego składu. Przed uruchomieniem wolnego składu przedsiębiorca powinien złożyć zabezpieczenie, które nie może być niższe od $\frac{1}{3}$ wartości przepisowego zapasu soli przechowywanej na składzie. Zabezpieczenie ma być złożone w formie przepisanej dla zabezpieczenia kredytowanych należności podatkowych i monopolowych. Wolne składy soli otrzymują sól z salin na zlecenie Biura Sprzedaży Soli i sprzedają ją detalistom na jego rachunek po ustanowionej cenie. W wolnym składzie soli ma być utrzymywany zapas soli, odpowiadający conajmniej 3-miesięcznemu spożyciu soli kuchennej w okręgu, w którym wolny skład został uruchomiony, stanowiącemu co najmniej $\frac{1}{4}$ sprzedaży soli w wolnym składzie w ciągu ubiegłego roku kalendarzowego. W wolnych składach soli nie wolno przechowywać żadnych innych towarów oprócz soli. Zezwolenie na prowadzenie wolnego składu nie może być ani wydzierżawione, ani odstąpione innym osobom. Biuro Sprzedaży Soli obciąża rachunek wolnego składu w wysokości ceny monopolowej równocześnie z wydaniem zlecenia na wysłanie soli z saliny. Przedsiębiorca wolnego składu ma prawo (ewentualnie także obowiązek) otworzyć oddział poza siedzibą składu za zgodą (lub na żądanie) izby skarbowej. Z wolnego składu nie wolno wydawać jednorazowo mniej niż 100

⁴⁴) Powyższe (o 1 zł podwyższone) ceny ustaliło poprzednio już RMS. z dn. 23. VIII. 1930 (Dz. U. 63/501).

⁴³) Powyższe opłaty ustaliło poprzednio już RMS. z dn. 21. VII. 1930 (Dz. U. 54/458).

kg soli. Przedsiębiorca wolnego składu obowiązany jest prowadzić księgę główną przychodu i rozchodu soli oraz księgę pomocniczą kontroli sprzedaży dziennych. Obowiązany jest pozatem wpłacić w ciągu 24 godzin lub w pierwszy dzień poświadczeniowy do Pocztowej Kasy Oszczędności na rzecz Biura Sprzedaży Soli całą należność za sól wydaną lub wysłaną w danym dniu z wolnego składu, a dowód wpłaty dołączyć do księgi przychodu i rozchodu. Rabat handlowy wynosi dla wolnych składów soli 1% wzgl. 6%, 5% i 4% ceny sprzedażnej soli za sprzedaż do 50 tonn wzgl. 50—100, 100—200 i ponad 200 tonn miesięcznie; dla detalicznych sprzedawców rabat wynosi 10% ceny sprzedażnej soli⁴⁵⁾.

Przemysłowcom na potrzeby zakładów przemysłowych oraz rolnikom na poprawę paszy dla bydła będzie sprzedawana sól przemysłowa i bydłęca, przepisowo skażona, po każdorazowo obowiązującej cenie. Ceny sprzedażne soli przemysłowej i bydłowej będą ustalone w ten sposób, ażeby w nich się mieścił rabat przedsiębiorcy wolnego składu w wysokości 10%. Sól przemysłowa i bydłęca musi być dokładnie skażona (z reguły w salinie) w obecności kontroli skarbowej. Celem skażenia jest uczynić sól niezdatną do spożycia przez ludzi. Urząd skarbowy akcyz i monopolów może zwolnić od skażenia sól nieprzeznaczoną do spożycia przez ludzi, jeżeli sól z natury swojej nie nadaje się do takiego spożycia. Za środek ogólnego skażenia uznaje się 1 kg oleju mineralnego na 1 q soli. Przewidziane są również określone środki szczególnego skażania. Sól przemysłowej nie wolno odstępować osobom trzecim, nie posiadającym zezwolenia na jej nabycie, ani używać jej na cele w zezwoleniu niewymienione. Urząd skarbowy akcyz i monopolów może również zezwolić na nabywanie soli nieskażonej do celów przemysłowych, dla których sól skażona nie nadaje się (n. p. do wyrobu sody, wyrobu środków wybuchowych, do solenia śledzi). Ponadto będzie sprzedawana do celów leczniczych sól kąpielowa oraz rolnikom sól spiżowa w kruchach na lizankę dla bydła i ze źródeł solnych solanka na poprawę paszy dla bydła. Rozporządzenie zawiera szczegółowe przepisy, umożliwiające kontrolę przewozu, sprzedaży i zużycia soli, przeznaczonej do celów przemysłowych. Sól otrzymana w zakładach przemysłowych jako produkt uboczny lub jako odpadek, chociażby w stanie niezdatnym do spożycia przez ludzi, podlega nadzorowi urzędowemu. Zezwolenia wydane na sprzedaż soli na podstawie dotychczasowych przepisów gasną

⁴⁵⁾ Uchylone na skutek powyższego RMS. z dn. 24. V. 1930 (Dz. U. 37/328) ustalało rabat handlowy dla wolnych składów, dla hurtowni i dla drobnych sprzedawców w wysokości 1—4%, 3—9% wzgl. 10%. Nowe rozporządzenie pomija zupełnie hurtownie.

z upływem dnia 30. VI. 1931. Moc obowiązującą tracą wszelkiedawniejsze przepisy, wydane w sprawach unormowanych rozporządzeniem, a z niem sprzeczne⁴⁶).

W dziedzinie monopolu tytoniowego na wyszczególnienie zasługuje RMS. z dn. 5. V. 30. (Dz. U. 41/358), zawierające zasadnicze postanowienie, że nikotyna i jej pochodne oraz ekstrakty tytoniowe należą do artykułów będących w myśl ustawy o monopolu tytoniowym wyrobami tytoniowymi. Wobec tego wymienione artykuły podlegają opłacie monopolowej, ustalonej RMS. z dn. 5. V. 30. (Dz. U. 41/359), o ile sprowadzane są z zagranicy przez osoby prywatne⁴⁷). Cennik wyrobów tytoniowych uległ tylko drobnym zmianom (zob. Dz. U. 226 i 610). Zauważyć należy, że na mocy RMS. z dn. 6. XI. 30 (Dz. U. 87/684) cena niektórych gatunków cygar w małych opakowaniach (2—10 sztuk) została obniżona i sprzedawcom z tytułu posiadanych zapasów przyznana bonifikacja⁴⁸).

Obszerne RMS. z dn. 7. II. 1928, zawierające przepisy wykonawcze do RPR. z dn. 26. III. 1927 o monopolu spirytusowym, uległo bardzo licznym zmianom na skutek RMS. z dn. 12. XI. 1930 (Dz. U. 79/621). Szereg zmian, przeprowadzonych zwłaszcza w trzech pierwszych częściach rozporządzenia wykonawczego, posiada znaczenie podstawowe. W części pierwszej, zawierającej postanowienia ogólne, uchylona została dotychczasowa procedura wydawania patentu akcyzowego. Wszelkie przedsiębiorstwa które uiszczają opłaty patentowe, mają jedynie obowiązek kwit na uiszczoną opłatę starannie przechowywać i okazywać na żądanie urzędników, kontrolujących przedsiębiorstwo.

W części drugiej rozporządzenia do działu pierwszego wprowadzono następujące ważniejsze postanowienia. Za najmniejszy obszar ziemi ornej, jaki powinno posiadać gospodarstwo rolne połączone z gorzelnią, uznaje się obszar, który przy normalnem prowadzeniu gospodarstwa pozwala przeciętnie na uprawę ziemniaków w ilości niezbędnej do wyprodukowania 300 hl, a dla nowopowstałych gorzelni 700 hl 100° spirytusu w ciągu kampanji, po zaspo-

⁴⁶ Pozatem zasługuje na uwagę także RMS. z dn. 26. IV. 1930 (Dz. U. 39/348), zarządzające przy wywozie zagranicę bekonów i szynek zwrot różnicy pomiędzy ceną hurtową soli na rynku wewnętrznym a ceną soli eksportowej w wysokości 14 zł od 100 kg soli zużytej do tych wyrobów. Ilość danej soli przyjmuje się w wysokości 10% wagi wyprodukowanego i wywiezionego towaru.

⁴⁷ W sprawie papierosów odnikotynizowanych zob. Dz. U. 357.

⁴⁸ W sprawie rabatu handlowego oraz sprzedaży wyrobów tytoniowych Monopoli Francuskiego zob. Dz. U. 479 i 699; pozatem dotyczy monopolu tytoniowego Dz. U. 345 i 417.

kojeniu innych potrzeb gospodarstwa na ziemniaki. Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa może zezwolić na wyjątek od tej zasady dla istniejących gorzelni w majątkach, które częściowo uległy parcelacji. Wojewódzkie prawo odpędu rozdzielają władze skarbowe między gorzelnie rolnicze stosownie do postanowień RMS. z dn. 19. III. 1929. Gorzelniom, które powstały po dokonaniu rozdziału prawa odpędu na dane trzecie i otrzymały prawo odpędu z rezerwy odpędowej, przysługuje prawo do otrzymania zasadniczego kontyngentu zakupu dopiero na kampanję następującą po tej, w której nastąpiło przyznanie prawa odpędu. Dyr. Państw. Monopolu Spirytusowego może jednak przyznać takim gorzelniom kontyngent zakupu już w pierwszej kampanji z rezerwy specjalnej. Przydziały prawa odpędu z rezerwy odpędowej na cele eksportowe nie pociągają za sobą przydziału kontyngentu zakupu. Spirytus, wyprodukowany w gorzelniach ponad wyznaczony kontyngent zakupu, może być odebrany przez Dyr. Państw. Monopolu Spirytusowego na rachunek i ryzyko producenta, wyłącznie jako spirytus eksportowy do dyspozycji organizacji eksportu spirytusu.

Podstawową cenę monopolową dla każdego województwa ustala się stosownie do RMS. z dn. 20. XII. 1929. Sposób obliczania podstawowej ceny monopolowej uległ w szczegółach niektórym zmianom. Odnosnie kosztów surowca, ustalanych m. i. według ilości ziemniaków, zauważyć należy, że przeciętna zawartość skrobi w ziemniakach ustalona będzie osobnym rozporządzeniem Ministra Skarbu⁴⁹⁾. Cenę ziemniaków oblicza się na podstawie rynkowej ceny ziemniaków z okresu od 16. IX. — 31. X. każdego roku. Co się tyczy amortyzacji i remontu, to ustalono wartość gorzelni w zależności od województwa w wys. od 100.000 zł (woj. śląskie i krakowskie) aż do 150.000 zł (woj. północno wschodnie); 40% przyjmuje się na budynek, 60% na urządzenie, przyczem oblicza się 3% na amortyzację i remont budynku oraz 10% na amortyzację i remont urządzenia. Rozporządzenie podaje szczegółowo zasady, według których oblicza się monopolową cenę nabycia spirytusu kontyngentowego z gorzelni przemysłowych (poza drożdżowemi). Uwzględnia się mianowicie surowiec⁵⁰⁾, materiały pomocnicze⁵¹⁾, administrację⁵²⁾, koszty handlowe i wynagrodzenie za

⁴⁹⁾ RMS. z dn. 10. XII. 1930 (Dz. U. 94/733) ustala przeciętna zawartość skrobi w ziemniakach na kampanję 1930/31 na 17,2%.

⁵⁰⁾ Oblicza się ilość, cenę i koszty przewozu kolejowego melasy.

⁵¹⁾ W wys. 50% kosztów opału.

⁵²⁾ Przeciętne wynagrodzenie w ostatniej kampanji administracji technicznej i ogólnej.

kierownictwo⁵³), robociznę⁵⁴), opał⁵⁵), smary i światło oraz dozór kotłów⁵⁶), ubezpieczenie⁵⁷), podatki i opłaty⁵⁸), utrzymanie bocznic kolejowej⁵⁹), oprocentowanie kapitału obrotowego⁶⁰), amortyzację i remont⁶¹), wreszcie ubytki magazynowe i drogowę⁶²).

Do działu drugiego, zawierającego przepisy w sprawie urządzenia i kontroli gorzelń, wprowadzono następujące zmiany. Do kontrolowania produkcji spirytusu w gorzelniach przeznaczają się zalegalizowany przyrząd kontrolno-mierniczy systemu Siemens, który automatycznie oblicza produkcję spirytusu w litrach 100% oraz w litrach objętościowych. Przyrząd kontrolno-mierniczy wraz ze stągwią (filtrem) i zbiornikiem przelewowym dostarcza Dyr. Państw. Monopolu Spirytusowego do najbliższej gorzelni od stacji kolejowej. Wszelkie dalsze koszty (także koszty naprawy) ponosi przedsiębiorca gorzelni. Dotychczasowe przepisy reglementacyjno-kontrolne w b. dzielnicy pruskiej i na Górnym Śląsku zostały ostatecznie uchylone.

W części trzeciej rozporządzenia w dziale drugim, dotyczącym wolnych składów spirytusu i wyrobów wódczanych, następujące zmiany zasługują na uwagę. Za wolny skład wyrobów wódczanych

⁵³) W wys. 60% kosztów utrzymania administracji.

⁵⁴) Według norm, ustalonych przez Gł. Urz. Stat. za wrzesień dla robotników niewykwalifikowanych w przemyśle metalowym; przyjmuje się, że kampanja gorzelni trwa 240 dni, w ciągu których jest zatrudnionych 30 robotników; w pozostałym okresie przyjmuje się 10 robotników.

⁵⁵) Przyjmuje się, że na wyprodukowanie 1 hl spirytusu zużywa się 80 kg węgla (po cenach przeciętnych z uwzględnieniem kosztów przewozu)

⁵⁶) Ustala się zużycie 4 kg smarów dziennie, opłatę za światło na 120 zł miesięcznie w okresie ruchu gorzelni. Koszty, związane z dozorem kotłów, przyjmuje się na podstawie taryfy Stowarzyszenia Dozoru Kotłów, przeciętną powierzchnię ogrzewalną kotła na 130 m kw.

⁵⁷) Bierze się w obliczenie przeciętną wartość gorzelni oraz zapas spirytusu w wys. $\frac{1}{5}$ przeciętnego prawa odpędu.

⁵⁸) Podatki państwowe i komunalne.

⁵⁹) Przeciętne koszty utrzymania bocznic z poprzedniej kampanji.

⁶⁰) Uwzględnia się oprocentowanie według stopy dyskontowej Banku Polskiego dwumiesięcznych wydatków poczynionych na melasę, materiały pomocnicze, administrację, koszty handlowe, robociznę, opał, asekurację, smary i światło.

⁶¹) Przeciętną wartość gorzelni ustala się w wys. 500.000 zł; 40% przyjmuje się na budynki, 60% na urządzenie, przyczem oblicza się 3% na amortyzację i remont budynków oraz 10% na amortyzację i remont urządzeń.

⁶²) Jako ubytki przyjmuje się 1,5% w powyższy sposób wyprowadzonych kosztów produkcji 1 hl 100% spirytusu.

uznaje się przedsiębiorstwo, któremu zezwolono na przechowywanie (typ A) — lub na wyrabianie (przyrządzanie i nalewanie) oraz przechowywanie (typ B) wyrobów wódczanych ze spirytusu, na którym ciąży opłata skarbowa. Zezwolenie na wolny skład wyrobów wódczanych typu B mogą otrzymać tylko te fabryki wódek gatunkowych, w których roczny obrót (przychód i rozchód) w wyrobach wódczanych w dwu ostatnich latach wynosił co najmniej po 500 hl 100% spirytusu. Wolne składy spirytusu i wyrobów wódczanych typu B pozostają pod stałym nadzorem Kontroli Skarbowej. Wolne składy wyrobów wódczanych typu A pozostają pod stałym zamknięciem przedsiębiorcy i urzędnika Kontroli Skarbowej. Istniejące wolne składy wyrobów wódczanych typu B, które nie wykażą obrotu w dwu następujących po sobie latach w wysokości co najmniej 500 hl 100% spirytusu, będą mogły być uruchomione w następnym roku obrachunkowym dopiero po uzyskaniu osobnego zezwolenia Ministra Skarbu.

Z innych rozporządzeń, dotyczących monopolu spirytusowego, wymienić należy RMS z dn. 30. IV. 30 (Dz. U. 34/281). Rozporządzenie podwyższyło z dn. 7. V. 30 cenę kosztów własnych spirytusu oczyszczonego do 190 zł za 1 hl spirytusu 100%, opłatę skarbową zaś do 850 wzgl. (przy przywozie z poza kraju) 1280 zł⁶³). Podwyższone zostały także niektóre ceny spirytusu monopolowego⁶⁴), natomiast specjalne, najniższe ceny ustanowiono za spirytus do wyrobu amunicji oraz jedwabiu sztucznego⁶⁵). Cena spirytusu skażonego została obniżona. Zmianom uległy także ceny czystych wódek; przeważnie zostały nieco podwyższone⁶⁶). Zapasy spirytusu i wyrobów wódczanych znajdujące się w dn. 7. V. 30 w prywatnych składach fabrycznych⁶⁷), opodatkowane zostały dodatkowo w wys. 120—195 zł za hl 100%⁶⁸).

Przepisy wykonawcze do RPR. z dn. 7. X. 1927 o sztucznych środkach słodzących uległy częściowej zmianie na skutek RMS. z dn. 12. III. 1930 (Dz. U. 36/300).

⁶³) Powyższa opłata obniżona została do 1110 zł RMS. z dn. 21. X. 30 (Dz. U. 79/620).

⁶⁴) N. p. do 1300 zł za spirytus oczyszczony do wyrobu wódek gatunkowych, oraz 1500 zł za spirytus na cele lecznicze, domowe i naukowe.

⁶⁵) Zob. RMS. z dn. 21. X. 30 (Dz. U. 79/620).

⁶⁶) Zob. także Dz. U. 446.

⁶⁷) Zob. RMS. z dn. 10. V. 30 (Dz. U. 36/301).

⁶⁸) Pozatem dotyczą wymiaru akcyzowych opłat patentowych Dz. U. 413 i 579, stosunku służbowego pracowników Państw. Monopoli Spirytusowego Dz. U. 363, konwencji ze Stanami Zjednoczonymi o przewozie napojów alkoholowych Dz. U. 468 i 469.

W dziedzinie podatków pośrednich spożywczych nie zostały wydane żadne przepisy w okresie sprawozdawczym z wyjątkiem RMS., P. i H. oraz R. z dn. 14. VIII. 1930 (Dz. U. 62/495), które wyznaczyło prowizoryczne kontyngenty cukru na czas od 1. X. 1930 do 30. IX. 1931.

Przepisy prawne, wydane w zakresie ceł, są bardzo liczne. Wyszczególnić wypada przede wszystkim ważne i obszerne RMS. z dn. 14. III. 1930 o postępowaniu celnem (Dz. U. 33/276). Rozporządzenie zawiera objaśniające przepisy do poszczególnych artykułów ciągle jeszcze obowiązującego RMS. oraz P. i H. z dn. 11. VI. 1920 o taryfie celnej. Na uwagę zasługują następujące postanowienia zasadnicze. Urzędy celne dzielą się, stosownie do zakresu swego działania, na urzędy pierwszej i drugiej klasy. Urzędy celne pierwszej klasy mają upoważnienie do odprawy przy przywozie wszystkich towarów bez względu na ich ilość lub wysokość przypadającego cła. Urzędy celne drugiej klasy mają upoważnienie do odprawy towarów, wyszczególnionych specjalnie, przyczem należność cła z reguły nie ma przekraczać 200 zł. Wzbroniony jest przewóz jakichkolwiek bądź towarów przez punkty przejściowe, ustanowione poza urzędami pierwszej i drugiej klasy przy drogach kołowych dla podróżnych i mieszkańców pogranicza. Wywóz zagranicę towarów wolnych od cła może się odbywać przez wszystkie urzędy celne; wywóz zaś towarów, podlegających cłu wywozowemu, tylko przez urzędy celne I klasy- Urzędy celne II klasy mogą odprawiać towary, podlegające opłacie celnej, albo na mocy ogólnego upoważnienia ze strony Min. Skarbu, albo w poszczególnych wypadkach za pozwoleniem przełożonej dyrekcji cel. Na wodach granicznych władza celna wyznacza miejsca lądowania, w których może odbywać się załadowanie i wyładowanie towarów.

Prócz cła pobiera się opłaty manipulacyjne (według art. 15 rozporz. o taryfie celnej) oraz opłaty składowe (10 gr. od 100 kg brutto za jeden dzień). Należność składową od towarów, złożonych w magazynach kolejowych, pobiera kolej według norm, ustalonych przez władze kolejowe. Przy wpłacaniu cła mogą być wyszczególnione obce monety złote przyjmowane według stosunku zawartości złota tych monet do zawartości złota w jednostce monetarnej Polski stosownie do RPR. z dn. 5. XI. 1927. Rozporządzenie objaśnia szczegółowo, w jakich przypadkach i okolicznościach następuje zwolnienie od cła (przywóz na zlecenie lub za poświadczeniem władz, jak również w małym ruchu granicznym, wzory i próbki, rzeczy podróżnych, środki transportowe, pozatem w razie przesiedlenia, zawarcia małżeństwa, spadkobrania, odesłania przesyłek krajowych z zagranicy lub zagranicznych z kraju). Podróżni mogą przywozić do własnego użytku, bez cła i opłat monopolowych wzgl.

skarbowych: drobne ilości wyrobów tytoniowych (do 50 gr. tytoniu 10 gr tabaki, albo 50 sztuk papierosów lub 20 sztuk cygar), napoje spirytusowe w ilości nieprzekraczającej 1 litra objętościowego, przywożone w butelkach odkorkowanych⁶⁹), wino lub miód sycony w ilości nieprzekraczającej 1 litra objętościowego, również w naczyniach odkorkowanych, dwa pudełka zapalek na osobę (w każdym najwyżej po 60 zapalek). Ulg tych nie należy jednak stosować do mieszkańców pogranicza, o ile odpowiednie umowy państwowe nie stanowią inaczej.

Rozporządzenie wyszczególnia przedmioty, których przywóz do obszaru celnego jest zakazany. M. i. zakazany jest przywóz biletów loteryj zagranicznych lub t. zw. obligacyj premjowych w emisjach osób prywatnych, towarzystw, miast i państw. Tym mieszkańcom w. m. Gdańska, którzy udowodnią, że sprowadzali dotąd losy niemieckich loteryj publicznych, zezwala się nadal na przywóz tych losów przez okres 10 lat, licząc od 1. I. 1922 bez prawa zbywania tych losów na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Zakazany jest również przywóz marek do gry jak również wszelkich przedmiotów i odbitek, naśladujących pieniądze metalowe i papierowe oraz papiery wartościowe, krajowe jak zagraniczne. Także przywóz kart do gry w stanie luźnym podlega zakazowi. Towary, będące przedmiotem monopolów państwowych, sprowadzać mogą z zagranicy tylko zarządy właściwych monopolów. Osoby prywatne muszą w tym celu uzyskiwać zezwolenie Dyr. Polskiego Monopolu Tytoniowego, która ustali zarazem warunki odprawy. Wyjątek stanowią wyroby tytoniowe, przeznaczone do użytku osobistego, nieprzekraczające 1 kg wagi. Sztuczne środki słodzące mogą być przywożone tylko przez wytwórnie i hurtowne składy materiałów aptecznych, na podstawie osobnych pozwoleń.

Towary dostawione do urzędu celnego winny być do odprawy celnej zadeklarowane: w granicznych urzędach celnych I klasy z wyjątkiem morskich w ciągu 6 dni —, w wewnętrznych oraz morskich urzędach celnych w ciągu 30 dni po dniu przyjęcia pod dozór celny. Deklaracji można dokonać ustnie (dozwolona w określonych przypadkach) albo na piśmie (na przepisany urzędowym formularzu). Po wniesieniu deklaracji urząd bada, czy zachodzą warunki formalne do przeprowadzenia odprawy celnej, szczególnie czy deklarację wniosła osoba uprawniona do dysponowania towarem. Rewizja towaru odbywać się może jedynie w obecności strony, wyjąwszy jeśli strona nie zjawi się do rewizji w ciągu 3 dni od daty zadeklarowania towaru. Wynik rewizji urząd celny ustala na

⁶⁹) Wymieniona ilość, przywożona w butelkach z pieczęcią nietkniętą, podlega cłu i opłacie skarbowej.

piśmie, zarówno przy deklaracji pisemnej, jak ustnej. Gdy strona nie zgadza się z wynikiem rewizji, winna wyraźnie to zaznaczyć wymieniając, jak zdaniem jej, należy towar otaryfować. Rozporządzenie ustala szczegółowo tryb postępowania w razie sprzeciwów. Decyzja Ministra Skarbu jest ostateczna w administracyjnym toku instancyj, co nie wyklucza ewentualnego uprawnienia strony do wniesienia skargi do Najw. Trybunału Administracyjnego w terminie 2-miesięcz., licząc od dnia doręczenia orzeczenia przez władze celne.

Przewóz towaru przez polski obszar celny (tranzyt) odbywa się bez oclenia przez bezpośrednie przekazanie towaru przez urząd celny wejściowy do urzędu celnego wyjściowego pod kontrolą celną na wniosek i pod odpowiedzialnością kolei. Przekazywanie drogą wodną lub powietrzną jest dozwolone tylko za osobnym pozwoleniem Ministra Skarbu.

Rozporządzenie weszło w życie z dniem 1. VI. 1930. Równocześnie straciło moc obowiązującą 26 dotychczas miarodajnych rozporządzeń, a w szczególności RMS. z dn. 13. XII. 1920 o postępowaniu celnem wraz z wszystkimi późniejszymi zmianami i uzupełnieniami⁷⁰).

Przepisy wydane w zakresie taryfy celnej, są dość liczne. Wymienić należy w szczególności RMS. z dn. 23. VII. 1930 (Dz. U. 53/448), ustanawiające z dniem 31. VII. 1930 cło przywozowe od pszenicy w wys. 17.50 zł, oraz mąki pszennej w wys. 25,50 zł⁷¹). RMS. z dn. 22. XI. 1930 (Dz. U. 79/622) zarządziło z dniem 7. XII. 1930 liczne, częściowo znaczne podwyżki poszczególnych pozycji taryfy celnej⁷²). Cło ulgowe ustanowione zostało w określonych przypadkach na czas ograniczony wzgl. aż do odwołania w wys. od 5 aż do 75% cła normalnego wzgl. także maksymalnego i uzależnione w danych razach przeważnie od pozwolenia Ministerstwa Skarbu. W niektórych przypadkach przyznane było nawet zupełne zwolnienie od cła⁷³). Ponadto przewidziany został RMS., P. i H.

⁷⁰ W sprawie kredytowania należności celnych od towarów sprowadzanych drogą morską przez Gdynię zob. Dz. U. 388; w sprawie nowego podziału obszaru celnego Rzeczyposp. Polskiej zob. Dz. U. 418; zob. także Dz. U. 233; straży granicznej dotyczą Dz. U. 228 i 609; w sprawie statystyki celnej zob. Dz. U. 350; zob. także Dz. U. 382.

⁷¹ W związku z powyższym porówn. Dz. U. 252, 253, 486.

⁷² M. i. ustanowione zostało cło na cukier w wys. 90 zł wzgl. (o ile rafinowany) 105 zł od 100 kg (dotychczas od 1. I. 1926: 50 wzgl. 60 zł). — Zmiany taryfy celnej dotyczą pozatem poz. Dz. U. 225, 326, 377, 442, 447, 518 i 706; zob. także Dz. U. 551 i 571.

⁷³ Ulg celnych dotyczą poz. Dz. U. 291, 292, 405, 449, 510, 676, 677, 735, 738 i 739; zob. także Dz. U. 246 i 249.

oraz R. z dn. 24. VI. i 30. XII. 1930 (Dz. U. 48/405 i 94/739) na czas od 1. VII. do 31. XII. 1930 wzgl. 30. VI. 1931 pobór cła ulgowego na podstawie orzeczeń Min. Skarbu oraz Min. Przem. i Handlu w wys. 35% cła normalnego wzgl. maksymalnego przy przywozie maszyn i aparatów niewyrabianych w kraju, o ile stanowią część składową nowoinstalowanych kompletnych urządzeń oddziałów zakładów przemysłowych lub mają służyć do obniżenia kosztów, wzgl. zwiększenia produkcji przemysłowej lub rolnej. Dotychczasowy system zwrotu cła, uiszczonego za sprowadzone do kraju materiały i surowce, zużyte przy produkcji określonych towarów, po wywozie ostatnich zagranicę, został nadal utrzymany⁷⁴), także w odniesieniu do produktów rolnych (zboża, produktów przemiału, słodu, masła⁷⁵). Na uwagę zasługuje, że zwrot cła przy wywozie gotowych wyrobów włókienniczych (Dz. U. 371) uskuteczniiony ma być jedynie w razie wywozu do państw, będących bezpośrednio rynkami zbytu.

W zakresie ceł wywozowych ogłoszono, poza szeregiem specjalnych przepisów⁷⁶), pełną taryfę celną wywozową RMS., P. i H. oraz R. z dn. 15. XI. 1930 (Dz. U. 78/612). Cło pobierane jest od niektórych produktów rolniczych (przeważnie uzyskanych z inwentarza żywego), określonych produktów leśniczych i górniczo-hutniczych; w licznych przypadkach jednakże, zwykle na podstawie odpowiednich zaświadczeń jak również za zezwoleniem Ministerstwa Skarbu, cło nie jest pobierane. Minister Przem. i Handlu w poroz. z Min. Skarbu oraz Rolnictwa będzie ustalać i podawać do publicznej wiadomości w drodze obwieszczeń, ogłaszanych w „Monitorze Polskim”: wykazy instytucyj, uprawnionych do wystawiania zaświadczeń, które służą za podstawę do zwolnienia od cła wywozowego, oraz tryb postępowania przy wydawaniu takich zaświadczeń⁷⁷).

Dziedziny podatków od obrotu prawnego, uregulowanych ustawą o opłatach stemplowych z dn. 1. VII. 1926, dotyczącą niektóre przepisy RPR. z dn. 24. XI. 1930 (Dz. U. 80/631), wydane w sprawie popierania rozbudowy i rozwoju gospodarczego miasta i portu Gdyni. Rozporządzenie, zmieniając odpowiednie postanowienia RPR. z dn. 1. VI. 1927 (Dz. U. 51/452), zwalnia od opłat stemplowych pisma sporządzone do 1945 r. włącznie, a stwierdzające przejście własności rzeczy nieruchomości, niezbędnych do

⁷⁴) Zob. Dz. U. 278, 279, 355, 371, 383, 451, 586.

⁷⁵) Zob. Dz. U. 229, 450, 557, 364, 496, 736.

⁷⁶) Zob. Dz. U. 234, 354, 556 356, 370, 376, 613.

⁷⁷) W sprawie umów handlowych z państwami obcemi zob. Dz. U. 582/3 i 511; w sprawie wolności tranzytu zob. Dz. U. 414 i 535.

uruchomienia lub powiększenia przedsiębiorstw przemysłowych lub handlowych, które na obszarze m. Gdyni bądź już rozpoczęły, bądź rozpoczną do końca 1935 r.⁷⁸⁾ działalność, mogącą się przyczynić do rozwoju gospodarczego Gdyni. Zwolnienie od danych opłat nie pociąga za sobą zwolnienia od opłat komunalnych. Także akty wyłączenia, przewidziane w rozporządzeniu na rzecz Skarbu Państwa, miasta lub portu Gdyni, są wolne od opłat stemplowych. Zwolnione od opłat stemplowych mogą być również pisma, sporządzone do końca 1940 r.⁷⁹⁾, dotyczące założenia spółki handlowej z siedzibą w Gdyni lub powiększenia kapitału zakładowego takiej spółki, jeżeli jej działalność może się przyczynić do rozwoju gospodarczego Gdyni⁸⁰⁾.

Wymienione powyżej RPR. z dn. 24. XI. 1930 (Dz. U. 80/631) przewiduje również ulgi w zakresie podatku przemysłowego od obrotu (i od świadectw przemysłowych). Mianowicie przedsiębiorstwa lub zakłady, znajdujące się w Gdyni, na których prowadzenie wymagane jest posiadanie oddzielnego świadectwa przemysłowego⁸¹⁾, a których działalność przyczynić się może do rozwoju gospodarczego miasta Gdyni, mogą być przez Min. Skarbu na wniosek Min. Przem. i Handlu zwolnione od państwowego podatku przemysłowego na przeciąg 15 lat od ich uruchomienia, nie dłużej jednak, jak do roku 1945 włącznie. Dane przedsiębiorstwa podlegają wymiarowi idealnego podatku przemysłowego w celu opodatkowania na rzecz związków samorządowych i innych korporacji, wymienionych w art. 120 ustawy o podatku przemysłowym.

W dziedzinie podatków bezpośrednich przychodowych wymienię wypada kilka przepisów. RPR. z dn. 12. IX. 1930 (Dz. U. 64/508) określiło w miejsce dotychczasowej ustawy z dn. 22. IX. 1922 ulgi podatkowe dla nowowznoszonych budowli w zakresie podatku od nieruchomości w następujący sposób. Nowowznoszone budowle, jak również części nadbudowane

⁷⁸⁾ Według dotychczasowych przepisów: do 10. VI. 1932.

⁷⁹⁾ Według dotychczasowych przepisów: do r. 1935 wzgl. 1945 włącznie.

⁸⁰⁾ Pozatem dotyczy ustawy o opłatach stemplowych RMS. z dn. 12. XII. 1930 (Dz. U. 94/734), zniżające na czas od 1. I. do 31. XII. 1931 stawkę 0,2% od obrotu papierami wartościowymi o niestałym oprocentowaniu do 0,1% Zob. także Dz. U. 404. — Zwolnienie Fundacji Smoguleckiej im. Bogdana Hutten-Czapskiego od opłat stemplowych oraz, od chwili zgonu Fundatora, od wszelkich podatków i danin państwowych postanawia RPR. z dn. 30. X. 1930 (Dz. U. 76/596).

⁸¹⁾ Według dotychczasowych przepisów: Samodzielne przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe, mające swą siedzibę prawną w Gdyni RPR. z dn. 1. VI. 1927 Dz. U. 51/452.

i przybudowane tak mieszkalne jak i przeznaczone dla celów handlowych lub przemysłowych, jeżeli budowa, nadbudowywanie lub przybudowywanie wykończone będzie do końca roku 1940, są zwolnione na okres 15-letni od chwili chociażby tylko częściowego ich użytkowania od podatków od nieruchomości, wzgl. od podatków budynkowych, pobieranych na rzecz Państwa jako też związków samorządowych. W zastosowaniu do budowli, położonych w granicach administracyjnych miasta Gdyni, przedłuża wymienione poprzednio RPR. z dn. 24. XI. 1930 (Dz. U. 80/631) wzmiankowany powyżej 15-letni okres zwolnienia od podatku od nieruchomości wzgl. od podatków budynkowych do lat 25. Postanowienie to nie ma zastosowania do podatków, pobieranych na rzecz miasta Gdyni⁸²).

Ulgi przewidziane wymienionem już RPR. z dn. 24. XI. 1930 (Dz. U. 80/631) dla przedsiębiorstw lub zakładów, znajdujących się w Gdyni, w zakresie podatku przemysłowego, dotyczą zarówno podatku przemysłowego od obrotu jak i od świadectw przemysłowych.

W związku z podatkiem od kapitałów i rent pozostaje RMS. z dn. 18. VI. 1930 (Dz. U. 48/404), dotyczące ulg podatkowych dla instytucji drobnego kredytu.

Wspomniane RPR. z dn. 12. IX. 1930 (Dz. U. 64/508) o ulgach podatkowych dla nowowznoszonych budowli postanawia je także w zakresie podatku dochodowego. Mianowicie osobom fizycznym i prawnym, które do końca r. 1940 wybudują domy mieszkalne, przysługuje prawo potrącenia z ogólnego dochodu, podlegającemu podatkowi dochodowemu, sum zużytych na budowę z wyłączeniem jednak pożyczek, przewidzianych w RPR. z dn. 22. IV. 1927 o rozbudowie miast; potrącenia te mogą być skutecznie zależnie od życzenia płatnika, jednorazowo, lub najdłużej w ciągu 5 lat, poczynając od roku następnego po ukończeniu budowy. Prawo potrącenia przysługuje danym osobom nawet wówczas, o ile wybudowane przez nie domy przejdą w ręce osób trzecich. Ulgi w zakresie podatku dochodowego ustanowiło także wzmiankowane już kilkakrotnie RPR. z dn. 24. XI. 1930 (Dz. U. 80/631) dla przedsiębiorstw przemysłowych i komunikacyjnych, które w okresie do końca r. 1935 powstaną i będą znajdowały się w Gdyni⁸³). Rada Ministrów może w wyjątkowych wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie — zwolnić na okres 10-letni od państwowego podatku dochodowego (od dochodów t. zw. fundowanych), o ile przedsiębiorstwa te poczynią w Gdyni w okresie do końca roku 1935 inwestycje, mające doniosłe znaczenie dla rozbudowy

⁸² Podobnie już RPR. z dn. 1. VI. 1927 (Dz. U. 51/452).

⁸³) RPR z 1. VI. 1927 nie przewidywało ulg w zakresie podatku dochod.

i rozwoju gospodarczego miasta i portu Gdyni. Wnioski o zwolnienie przedkładają Radzie Ministrów wspólnie Min. Skarbu oraz Przem i Handlu. Dane przedsiębiorstwa zwolnione od państwowego podatku dochodowego podlegają wymiarowi idealnego podatku dochodowego w celu opodatkowania ich na rzecz gmin i powiatowych związków komunalnych zgodnie z art. 24 ustawy o podatku dochodowym⁸⁴).

Na skutek RPR. z dn. 29. XI. 1930 (Dz. U. 82/645) uległ zmianie przepis ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym dotyczący podatku wojskowego. Rozporządzenie postanawia mianowicie, że osoby zwolnione w całości lub częściowo od obowiązku służby wojskowej, płacą podatek wojskowy, który w całości lub w części może być przekazany na rzecz gmin miejskich i wiejskich. Wysokość i sposób poboru podatku oraz jego podział między Państwo a gminy ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

Do ustawy o podatku majątkowym z dn. 11. VIII. 1923 wprowadziło RPR. z dn. 3. XII. 1930 (Dz. U. 86/660) pewne zmiany i uzupełnienia. Mianowicie suma podatku majątkowego, przypadająca od płatnika, korzysta z ustawowego pierwszeństwa zapokojenia z całego majątku nieruchomości tegoż płatnika przed wszystkimi przywilejami i obciążeniami hipotecznymi, z wyjątkiem należnych Skarbowi podatków oraz z wyjątkiem pożyczek amortyzacyjnych, zaciągniętych w tych instytucjach kredytowych, których zobowiązania posiadają w myśl obowiązujących przepisów bezpieczeństwo prawne (pupilarne). Ponadto upoważniło rozporządzenie Ministra Skarbu do umarzania podatku majątkowego w wypadkach stwierdzonej nieściągalności. Uprawnienie to może Min. Skarbu przelać na podległe władze skarbowe.

W sprawie daniny lasowej wydane zostało RMRP. z dn. 16. VI. 1930 (Dz. U. 46/391), postanawiające, że w wypadkach uwzględnienia godnych może Min. Robót Publicznych na wniosek wojewódzkiej władzy administracyjnej ogólnej udzielać do dnia 31. XII. 1932 r. zwłoki w zapłacie daniny lasowej, wymierzonej w ekwiwalencie gotówkowym, z zastrzeżeniem opłacania odsetek 1% za odroczenie za każdy miesiąc⁸⁵).

⁸⁴) Odnośnie podatku dochodowego zob. także w uzup. przegl. za r. 1927/28 RPR. z dn. 4. II. 1928 (Dz. U. 15/106), określające dokładniej kompetencje komisji odwoławczych. Od decyzji komisji przysługuje prawo wniesienia skargi do Najwyż. Tryb. Administracyjnego.

⁸⁵) Administracji skarbowej dotyczą Dz. U. 235, 250, 268, 297, 327, 417, 423, 487, 488, 489, 587, 683, 700, 701 i 723; zob. także Dz. U. 247 i 248. — W sprawie egzekucji sądowej należności pieniężnych władz państwowych i komunalnych zob. Dz. U. 481.

IV.

Kredyt publiczny.

Kurs obligacji 5% Państwowej Renty Ziemskiej wypłacanych z tytułu wynagrodzenia za nieruchomości ziemskie na zasadzie ustawy o reformie rolnej z dn. 28. XII. 1925 ustalony został na r. 1931 w wys. 76% ich imiennej wartości RMRR., S. i R. z dn. 17. XII. 1930 (Dz. U. 94/729)⁸⁶).

Wysokość emisji 5% pożyczki konwersyjnej z r. 1924 została podwyższona RMS. z dn. 31. III. 1930 (Dz. U. 32/274) o 20 milionów zł. do 250 milionów zł. Plan umorzenia pożyczki uległ zmianie o tyle, że kapitał dłużny, który po spłacie pierwszych 10 rat wynosił 191.741.000 zł podwyższony został o 16.703.000 zł (różnica 3.296.000 zł uznana została za umorzoną z tytułu 10 pierwszych rat od 20 milionów zł, wobec czego ogólny kapitał dłużny wzrósł do 208.444.000 zł. Kapitał ten wraz z odsetkami spłacony ma być w półrocznych ratach w wys. mniejwięcej 9.960.000 zł do dnia 2. I. 1945 r.

RMS. z dn. 19. XI. 1930 (Dz. U. 87/685) podwyższona została wysokość emisji 5% pożyczki konwersyjnej z r. 1924 o dalsze 20 milionów zł do 270 milionów zł. Plan umorzenia pożyczki zmienił się o tyle, że kapitał dłużny, który po spłacie 11 pierwszych rat wynosił 204.084.000 zł podwyższony został o 15.872.000 zł (różnica 4.128.000 zł uznana została za umorzoną z tytułu 11 pierwszych rat od 20 milionów zł), wobec czego ogólny kapitał dłużny wzrósł do 219.956.000 zł. Kapitał ten wraz z odsetkami spłacony ma być w półrocznych ratach w wys. mniejwięcej 10.755.000 zł. do dnia 2. I. 1945 r.

Termin wymiany określonych obligacji kolejowych, obciążających Skarb Państwa z tytułu przejęcia kolei w Małopolsce, na obligacje 5% konwersyjnej pożyczki kolejowej przedłużyło RMS. z dn. 29. XII. 1930 (Dz. U. 94/737) do dnia 31. XII. 1931.

Na podstawie ustawy z dn. 23. III. 1929, upoważniającej Ministra Skarbu do wypuszczenia wewnętrznej pożyczki państwowej do wysokości 100 milionów zł w złocie, zarządzone zostało RMS. z dn. 9. V. 1930 (Dz. U. 38/336) z dniem 1. VIII. 1930 wypuszczenie serji I premjowej pożyczki budowlanej na

⁸⁶) W sprawie kapitalizacji rent inwalidów wojennych zob. Dz. U. 422; w sprawie wymiany akcji rublowych Wileńskiego Banku Ziemskiego zob. Dz. U. 650 i 679.

sumę nominalną 50 milionów zł w złocie w obligacjach na okaziciela po 50 zł w złocie. Pożyczka podlega jednorazowej spłacie w całości po 20 latach t. j. 1. VIII. 1950. Minister Skarbu może po dn. 1. VIII. 1940 zarządzić wcześniejszą, również jednorazową spłatę pożyczki. Oprocentowanie nominalne wynosi 3% rocznie. Odsetki płatne są co pół roku zdołu od 1. II. 1931 do 1. VIII. 1950. Dla serji I premjowej pożyczki budowlanej ustanawia się premje w wys. 2 milionów zł w złocie w każdym roku. Premje rozlosowywane będą co kwartał (1. II., 1. V., 1. VIII. i 1. XI.), mianowicie 2 premje w wys. 250.000 i 50.000 zł, 10 premji po 10.000 zł i 100 premji po 1000 zł. Losowanie premij będzie dokonywane publicznie w Ministerstwie Skarbu pod nadzorem komisji rządowej w sposób następujący: do każdego z dwóch kół (Nr. 1 i Nr. 2) wrzuca się zwitki z numerami od 000 do 999; po zmieszaniu zwitków wyciąga się jeden zwitek z koła Nr. 1, a następnie jeden z koła Nr. 2; numery obu tych zwitków, zestawione obok siebie w porządku, w jakim zostały z kół wyciągnięte, oznaczają numer obligacji, na którą padła premja. Po każdym wyciągnięciu z obu kół zwitków zarządza się dopełnienie kół nowymi zwitkami z temi samymi numerami. Losowanie premij odbywać się będzie w kolejności według ich wysokości, poczynając od najwyższej i postępując ku najniższym. Jeżeli wyciągnięte zostają z obu kół same zera, premje wygrywa obligacja, oznaczona numerem 1.000.000. Jeśli premja padnie na numer, który w tem samem losowaniu kwartalnem już został raz wylosowany, wówczas zarządza się ponowne losowanie tej premji. Spłata kapitału oraz wypłata odsetek i premij nastąpi w złotych według równowartości złota stosownie do RPR z dn. 5. XI. 1927.

Na podstawie ustawy z dn. 1. II. 1930 zarządziło RMS. z dn. 12. VII. 1930 (Dz. U. 52/438) wypuszczenie z dniem 1. II. 1931 serji III premjowej pożyczki dolarowej na sumę nominalną $7\frac{1}{2}$ miliona dolarów Stanów Zjednoczonych Ameryki w obligacjach na okaziciela po 5 dol. Pożyczka podlega spłacie po 10 latach t. j. 1. II. 1941. Minister Skarbu może po 1. II. 1936 zarządzić spłatę przedterminową. Odsetki w stosunku 4% rocznie wypłacane będą półrocznie z dołu 1. II. i 1. VIII. każdego roku. Na premje przeznaczają się w każdym roku łączną kwotę 300.000 dol. Premje będą rozlosowywane co dwa miesiące, a mianowicie 1. III. i 1. IX. każdorazowo na kwotę 75.000 dol. (2 premje w wys. 40.000 i 8.000 dol. 3 premje po 3000 dol., 5 po 1000 dol., 10 po 500 dol. i 80 po 100 dol.) oraz 1. I., 1. V., 1. VII. i 1. XI. każdorazowo na kwotę 37.500 dol. (1 premja w wys. 12.000 dol., 2 premje po 3000 dol., 7 po 1000 dol., 10 po 500 dol. i 75 po 100 dol.). Pierwsze losowanie premij naznaczone zostało na dzień 1. III. 1931.

Losowanie premij dokonuje się w ten sam sposób, jak przy pożyczce budowlanej, z tą tylko różnicą, że do koła Nr. 1 wrzuca się zwitki z numerami od 000 do 999. Jeśli wyciągnięte zostaną z obu kół same zera, premję wygrywa obligacja, oznaczona numerem 1.500.000. Jeśli premja padnie na numer, który w tym samym terminie losowania już został raz wylosowany, zarządza się ponowne losowanie tej premji. Cena emisyjna obligacji pożyczki wynosi 6 dol. Posiadaczom serji II 5% premjowej pożyczki dolarowej przysługuje w czasie od 3. I. do 30. IV. 1931 prawo wymiany na serję III bez jakiegokolwiek dopłaty, oraz prawo do równoczesnego nabycia przy wymianie każdych dwóch obligacji jednej obligacji serji III po uprzywilejowanej cenie 5 dol. Cena sprzedaży obligacji serji III, łącznie z doliczoną wartością bieżących kuponów, może być wpłacana w dolarach Stanów Zjednoczonych Ameryki albo w złotych według stosunku: 1 dol. = 8,914 zł. Za każdą obligację pobierana będzie ponadto opłata manipulacyjna w kwocie 25 gr, wyjąwszy, o ile należność wpłacona jest całkowicie w złotych. Spłata kapitału oraz wypłata odsetek i premij serji III premjowej pożyczki dolarowej uskuteczniiana będzie stosownie do życzenia posiadaczy obligacji albo w dolarach Stanów Zjednoczonych Ameryki albo w złotych według oznaczonego powyżej stosunku do dolara.

RMS. z dn. 16. IV. 1930 (Dz. U. 34/280) udzieliło p o r ę k i p a ń s t w o w e j na sumę 100 milionów zł w złocie za zapłatę kapitału i odsetek listów zastawnych — oraz na sumę 50 milionów zł w złocie za zapłatę kapitału i odsetek obligacji meljoracyjnych Państwowego Banku Rolnego. Na skutek zmiany Statutu Państwowego Banku Rolnego, dokonanej RMRR. z dn. 8. V. 1930 (Dz. U. 38/335), wydanem w poroz. z Ministrami Skarbu i Rolnictwa, Skarb Państwa poręcza bezwarunkowo terminową zapłatę kapitału i odsetek: 1) listów zastawnych na ogólną sumę 315 milionów zł w złocie, z czego na sumę 215 milionów zł w złocie w myśl RPR. z dn. 17. V. 1927 oraz na sumę 100 milionów zł w złocie w myśl RMS. z dn. 16. IV. 1930. 2) obligacji meljoracyjnych na ogólną sumę 150 milionów zł w złocie, z czego na sumę 100 milionów zł w złocie w myśl RMS. z dn. 24. V. 1928 oraz na sumę 50 milionów zł w złocie w myśl RMS. z dn. 16. IV. 1930⁸⁷).

Dr. Roch Knapowski (Poznań).

⁸⁷) Odnośnie poręki państwowej zob. także w uzup. przegl. za r. 1927/28 RPR. z dn. 1. VI. 1927 (Dz. U. 51/452), przyznające dla pożyczek w obligacjach komunalnych Banku Gosp. Kraj., udzielonych na cele inwestycyjne gminie m. Gdyni, porękę państwową do wys. 5 milionów zł w złocie.

2. KRONIKA USTAWODAWCZA.
(Za czas od 1 stycznia 1931 do 31 marca)

U s t a w y :

1. z dn. 30. stycznia 1931 o monopolu zapalczanym (Dz. Ust. Nr. 9, poz. 45).
 2. z dn. 26. I. 1931, o zaciągnięciu 6½% pożyczki zagranicznej (Dz. Ust. Nr. 9, poz. 46).
 3. z dn. 3. II. 1931 o dodatkowych kredytach na 1930/31 (Dz. Ust. Nr. 11, poz. 52).
 4. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu waloryzacyjnego podpisanego wraz z protokołami końcowymi w Berlinie dn. 5. VII. 1928 (Dz. Ust. Nr. 11, poz. 53).
 5. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji polsko niemieckiego układu w sprawie kas oszczędności podpisanego w Berlinie 14. XII. 1928 (Dz. Ust. Nr. 11, poz. 54).
 6. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji układu z Niemcami o uregulowanie stosunków prawnych Niemieckiego Zakładu Listów Zastawnych w Poznaniu podpisanego w Berlinie dn. 14. XII. 1928 (Dz. Ust. Nr. 11, poz. 55).
 7. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji handlowej i nawigacyjnej między polską a Hiszpanją, podpisanej w Madrycie 7. V. 1930 (Dz. Ust. Nr. 16, poz. 76).
 8. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji umowy handlowej i nawigacyjnej pomiędzy polską a portugalską, zawartej w drodze wymiany not w Lizbonie 28. XII. 1929 (Dz. Ust. Nr. 16, poz. 77).
 9. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji traktatu handlowego i nawigacyjnego między polską a łotwą dopisanego w Rydze 12. II. 1929 (Dz. Ust. Nr. 16, poz. 78).
 10. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji protokołu dodatkowego podpisanego w Falinie 5. VII. 1929 do traktatu handlowego i nawigacyjnego między Polską i Estonją podpisanego w Tallinie 19. II. 1927 (Dz. Ust. Nr. 16, poz. 79).
 11. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji konwencji między Rzeczypospolitą polską a Królestwem Rumunii o ułatwieniach w małym ruchu granicznym polsko-rumuńskim podpisanego w Warszawie dn. 7. XII. 1929 wraz z załącznikami (Dz. Ust. Nr. 16, poz. 80).
 12. z dn. 3. II. 1931 o państwowym Funduszu Drogowym (Dz. Ust. Nr. 16, poz. 81).
-

13. z dn. 12. II. 1931 o poborze 10% dodatku do niektórych podatków i opłat stemplowych (Dz. Ust. Nr. 16, poz. 82).
14. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji 1) konwencji handlowej między Polską a Francją podpisanej w Paryżu 24. IV. 1929 wraz z załącznikami 2) not wymienionych 6. I i 16. I. 1930 pomiędzy Polską i Francją o odroczenie stosowania art. 22 powyższej konwencji handlowej (Dz. Ust. Nr. 16, poz. 86).
15. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji 1) konwencji weterynaryjnej między Polską a Francją podpisanej w Paryżu 24. IV. 1929 wraz z aneksami 2) noty Rządu Francuskiego z 16. I. 1930 z dołączonym do niej wzorem zaświadczenia sanitarnego dla wywożonych zwierząt 3) noty Rządu Polskiego z 28. I. 1930 dotyczącej tegoż zaświadczenia (Dz. Ust. Nr. 17, poz. 87).
16. z dn. 3. II. 1931 o ratyfikacji konwencji między Polską a Francją o ubezpieczeniu na starość, na wypadek niezdolności do pracy i śmierci robotników i pracowników umysłowych zatrudnionych w górnictwie, podpisanej w Warszawie 21. XII. 1929 (Dz. Ust. Nr. 17, poz. 88).
17. z dn. 3. II. 1931 w sprawie ratyfikacji układu między Polską a Francją o uregulowanie długa wojennego Polski wobec Francji, podpisanego w Paryżu 24. I. 1930 (Dz. Ust. Nr. 17, poz. 89)
18. z dn. 12. II. 1931 o poborze rekruta w 1931 (Dz. Ust. Nr. 20, poz. 112).
19. z dn. 12. II. 1931 o ratyfikacji porozumienia handlowego między Polską a Egiptem zawartego w formie not. z 22. IV. w Kairze (Dz. Ust. Nr. 20, poz. 113).
20. z dn. 12. II. 1931 w sprawie protokołu dodatkowego do konwencji handlowej między Polską a Jugosławią z 23. X. 1929 podpisanego w Warszawie 31. VIII. 1930 (Dz. Ust. Nr. 20, poz. 119).
21. z dn. 12. II. 1931 o ratyfikacji III protokołu dodatkowego do konwencji handlowej z 23. IV. 1925 między Polską a Czechosłowacją podpisanym w Pradze 9. II. 1928 (Dz. Ust. Nr. 20, poz. 115).
22. z dn. 12. II. 1931 o ratyfikacji IV protokołu dodatkowego do konwencji handlowej między Polską a Czechosłowacją z 23. IV. 1925 podpisanego w Warszawie 26. VI. 1928 (Dz. Ust. Nr. 20, poz. 116, 1931).
23. z dn. 27. II. 1931 w sprawie ratyfikacji układu dodatkowego w formie wymiany not z dn. 4. XI. 1930 do umowy handlowej między Polską a Persją podpisanej w Teheranie 19. III. 1927 (Dz. Ust. Nr. 20, poz. 117).

24. z dn. 12. II. 1931 o ratyfikacji konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską a Grecją podpisanej w Warszawie 10. IV. 1930 wraz z protokołem końcowym i dołączonych do konwencji not z tegoż 10. IV. 1930: 1) o cleniu drzewa stolarskiego i 2) o zakupie tytoniu (Dz. Ust. Nr. 22, poz. 129).
25. z dn. 27. II. 1931 o częściowej zmianie rozp. Prez. Rzp. z dn. 26. III. 1927 o monopolu spirytusowym (Dz. Ust. Nr. 22, poz. 130).
26. z dn. 27. II. 1931 o Państwowym Funduszu Eksportowym (Dz. Ust. Nr. 23, poz. 135).
27. z dn. 27. II. 1931 o zmianie rozp. prez. Rzplitej z 13. IX. 1927 o opodatkowaniu cukru (Dz. Ust. Nr. 23, poz. 136).
28. z dn. 12. II. 1931 o uzupełnieniu prowizorjum budżetowego na czas 1. I. — 31. III. 1927.
29. z dn. 17. III. 1931 o zmianie ustawy z 1. VII. 1926 o opłatach stemplowych (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 168).
30. z dn. 18. III. 1931 o pożyczce dla Państwowego Funduszu Drogowego (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 169).
31. z dn. 18. III. 1931 o zmianie ustawy z 11. XII. 1923 o emeryturach funkcjonarjuszy państwowych i wojskowych (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 170).
32. z dn. 18. III. 1931 o opłacie od kart do gry (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 171).
33. z dn. 20. III. 1931 o podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich (Dz. Ust. Nr. 27, poz. 172).
34. z dn. 21. III. 1931 ustawa skarbowa (1. IV. — 31. III. 1932) (Dz. Ust. Nr. 28, poz. 188).
35. z dn. 17. III. 1931 o zmianie rozp. Prez. Rzpltej z 5. XI. 1927 o państwowym podatku dochodowym (Dz. Ust. Nr. 29, poz. 192).
36. z dn. 21. III. 1931 o zmianie rozporz. Prez. Rzplitej z 6. III. 1928 o zaopatrzeniu b. skazańców politycznych (Dz. Ust. Nr. 29, poz. 193).
37. z dn. 21. III. 1931 o zapewnieniu mieszkań dla zwolnionych robotników rolnych (Dz. Ust. Nr. 29, poz. 194).